

Skub!!!

DKP • Information • Debat • Aktivitet

NR. 4 • NOVEMBER 2023

KOMMUNISTISKE

PARTI

Læs inde i bladet:
Genforeningen side 4-10
De sidste timer i Sovjeternes Hus side 11-17

NEJ TIL

ATOMVÅBEN

Indholdsfortegnelse

Manifest for kommunistisk genforening	4
Den nye landsledelse	6
Genforeningsprocessen	7
Kontrarevolutionens triumf	11
Kort nyt fra de tidligere sovjetrepublikker	17
Udefra	18
Inden programdiskussionen	20
Debat	22

DKP's bladfond

DKP's blad hedder nu *Kommunist*, og siden genforeningskongressen er der samlet penge ind til udgivelse af dette blad. Beløb indsamlet til *Skub* i årets løb indgår også i indsamlingen, og som man ser af nedenstående oversigt, er resultatet pænt – for ikke at sige prangende.

Indsamling 2023	Mål	Dato 4 søndag	Dato 5 søndag	Dato 6 søndag	Indsamlet	Indsamlet total	Indsamlet total
6. søndag		22.10.23	29.10.23	5.11.23	total	i % 2023	i % 2022
Amager	23.650,00 kr.	6.250,00 kr.	8.565,00 kr.	19.937,00 kr.	77.556,00 kr.	328%	193%
Indre By	16.150,00 kr.	6.895,00 kr.	2.900,00 kr.	29.650,00 kr.	61.720,00 kr.	382%	107%
Midt-Vestjylland	8.650,00 kr.	750 kr.	3.255 kr.	2.665 kr.	11.720,00 kr.	135%	80%
Nordjylland	6.100,00 kr.	700 kr.		3.800 kr.	6.500,00 kr.	107%	106%
Nordsjælland	34.900,00 kr.	300,00 kr.	700,00 kr.	2.100,00 kr.	8.550,00 kr.	24%	50%
Nordvest	36.150,00 kr.	6.300,00 kr.	7.600,00 kr.	5.370,00 kr.	45.830,00 kr.	127%	77%
Randers	19.900,00 kr.			1.000,00 kr.	10.005,00 kr.	50%	0%
Sjælland/Fyn	33.650,00 kr.		520,00 kr.	800,00 kr.	4.237,00 kr.	13%	25%
Syd	12.400,00 kr.			kr. -	kr. -	0%	0%
Vest	28.650,00 kr.	3.200,00 kr.	500,00 kr.	18.900,00 kr.	36.528,50 kr.	127%	107%
Vestegnen	16.150,00 kr.	1.000,00 kr.	3.600,00 kr.	1.383,50 kr.	12.083,50 kr.	75%	66%
Århus	13.650,00 kr.	1.050,00 kr.	3.300,00 kr.	10.730,00 kr.	23.130,00 kr.	169%	141%
	250.000,00 kr.	26.445,00 kr.	30.940,00 kr.	96.335,50 kr.	297.860,00 kr.	119%	107%
Direkte:							
Abonnenter			2.425,00 kr.		3.050,00 kr.		
Spartakus		3.000,00 kr.			3.000,00 kr.		
Bogcafé			1.750,00 kr.		1.750,00 kr.		
Stilladsarbejdere			3.000,00 kr.		3.000,00 kr.		
Auktion				1.450,00 kr.	1.450,00 kr.		
Parkometer				2.620,00 kr.	2.620,00 kr.		
Drikkevarer				105,00 kr.	105,00 kr.		
Mad				135,00 kr.	135,00 kr.		
SKUB indsamling			18.547,00 kr.		18.547,00 kr.		
	250.000,00 kr.	29.445,00 kr.	56.662,00 kr.	100.645,50 kr.	331.517,00 kr.	133%	111%

Skub nr. 4 november 2023

Udgivet af Danmarks Kommunistiske Parti
 Frederikssundsvej 82, 2400 København NV
 Tlf.: 38 88 28 33
 www.dkp.dk
 E-post dkp@dkp.dk

LaserTryk, Århus

Ansvarshavende redaktør:
 Henrik Stamer Hedin

Synspunkter fremsat i signerede artikler dækker ikke nødvendigvis redaktionens eller partiledelsens holdning.

KOMMUNIST

Som meddelt andetsteds i bladet er dette det sidste nummer af *Skub*, i hvert fald i bladets nuværende form og i dets funktion som medlemsblad. Abonnenter og medlemmer opfordres til i stedet at tage abonnement på *Kommunist*, som efter genforeningskongressen er Danmarks Kommunistiske Partis officielle organ. Abonnement koster kr. 325 pr. år eller 175 pr. halvår. Abonnement tegnes på

kommunist@kommunisterne.dk

eller ved henvendelse til DKP's sekretariat.

Forsidebilledet: Genforenede! DKP's formandsduo Rikke Carlsson og Henrik Stamer Hedin sammen på talerstolen under afsyngelsen af *Internationale* ved afslutningen af genforeningskongressen den 3. september.

Det sidste Skub

Poul Henningsen, kort kaldet PH (ham med lampen), var i 30'erne en flittig forfatter af venstredrejede revyer. En af dem hed *Kys de tredive fra mig*, en linje fra en vise, som Liva Weel sang, så det har vel været den revy, der blev opført på Riddersalen i 1932, og hvor den vise blev sunget. Men om det nu lige præcis var sådan eller lidt anderledes, er i denne sammenhæng mindre vigtigt.

Revyen blev anmeldt i tidsskriftet *Plan* af Edvard Heiberg, og han brød sig ikke om den. Han mente, at den ikke levede op til kunstens sociale opgave, men sluttede med en flad morale om, at vi skal tage det hele med godt humør og glæde os over arbejdet og elskoven – så bliver de sociale spørgsmål så dejligt ligegyldige.

Den kommunistiske digter Otto Gelsted, som i dag nok er mere kendt end Heiberg, svarede på denne anmeldelse, og han var helt uenig. Heibergs standpunkt var efter hans mening sekterisk; det var ikke nødvendigt at lade en revy ende med, at det klassebevidste proletariat tropper op hver gang. Forfatterne bør være beskedne nok til at arbejde med den mulighed at kunne give *et skub i den rigtige retning*.

Da DKP's blad i 1993 skulle gøres mere udadvendt og derfor også have nyt navn, faldt valget på *Skub*. Og det var jo nok udtryk for en slags beskedenhed – men dog ikke mere, end at lederen i det første nummer (november 1993) efter at have jongleret med flere bud på, hvad det nu var for en rigtig retning, der skulle gives et *skub* i, sluttede: »Endelig har vi måske brug for at gi' os selv et *skub* i ryggen og genvinde tro på egne kræfter.«

Det var der nok brug for i 1993. Som man kan læse om det inde i bladet, kulminerede kontrarevolutionen i Europa i det selv samme efterår med, at Boris Jeltsin satte tropper og tanks ind mod Ruslands folkevalgte lovgivende forsamling, den Øverste Sovjet, og efter at have kastet flere af dens medlemmer i fængsel udskrev »valg« til et nikkedukkeparlament, en såkaldt *duma* (det hed parlamentet også i tsarens tid).

Det var en udvikling, der havde været på vej i flere år. Herhjemme havde den mod slutningen af 80'erne ført til svækkelse og splittelse af det kommunistiske parti, og partibladet *Land og Folk's* læserbrevsspalter var fulde af rødglødende skænderier om, hvilken vej partiet skulle tage i den nye situation, hvor det ikke var revolutionen, men kontrarevolutionen, der bankede på. Det blev derfor besluttet at udgive et internt medlemsblad: »Et blad, der viderebringer erfaringer og synspunkter fra enkeltpersoner, afdelinger og distrikter, og gennem hvilket partiets medlemmer kan diskutere med hinanden,« som der står i det første »prøvenummer« fra juni 1990. Kort efter gik *Land og Folk* ind, og *DKP-bladet* måtte også udfylde rollen som udadvendt partiorgan. Det var jo ikke planen med det nye blad, og derfor var det, man i 1993 besluttede at lægge bladet om. *Skub* var født.

Skub kom til at spille en stor rolle i de partikampe, der fortsatte op gennem 90'erne, og i den selvbesindelse og konsolidering, godtnok på et lavere niveau, der indtrådte med det nye årtusind. De første mange år fremtrådte det som en avis og udkom ti gange om året – langtfra det dagblad, som *Land og Folk* havde været, men bedre end ingenting. Senere blev det af økonomiske grunde nødvendigt at skære yderligere ned på udgivelsesfrekvensen, og det førte til endnu en omlægning, hvor *Skub* fik det magasinformat, det har haft siden, med nu kun fire numre om året. Samtidig blev det besluttet igen at udgive et egentligt medlemsblad, *DKP-nyt*, også i magasinformat, men i et billigere tryk uden farver og udsendt til alle medlemmer seks gange om året, men ikke tilbudt offentligheden.

Tredive år fik *Skub* at leve i. Nu er det slut. Med den genforening af Danmarks Kommunistiske Parti, som man også kan læse mere om inde i bladet, stod partiet med to udadvendte blade, *Kommunist* (hidtil KPID's blad) og *Skub*, og det var for meget, vurderede man. *DKP-nyt* fortsætter som hidtil, men *Skub* går ind med udgangen af indeværende årgang.

Dette nummer er altså det sidste af *Skub*, i hvert fald i bladets nuværende form. Det overvejes stadig, om *Skub* skal fortsætte i en anden form, måske som et egentligt teoretisk tidsskrift med en lavere udgivelsesfrekvens, måske som netmedie. Disse overvejelser vil formentlig munde ud i en beslutning på den blad- og mediekonference, som er planlagt afholdt i foråret 2024.

Indtil da vil redaktøren sige læserne farvel og tak for tredive spændende år. At stå for *Skub* har indimellem været hårdt, men altid en fornøjelse.

MANIFEST for kommunistisk genforening

Den 3. september 2023 genforenedes Danmarks Kommunistiske Parti på sin 38. kongres efter tre årtiers splittelse. Kongressen vedtog nedenstående manifest samt nye love og arbejdsresolution og valgte landsledelse. Foto: Karen Hedegaard

Den kommunistiske bevægelse i Vest- og Centraleuropa såvel som de øvrige europæiske venstrekræfter i både nord og syd havde hentet styrke i eksistensen af en socialistisk verden, der i fire efterkrigsårtier nåede helt ind i centrum af det gamle imperialistiske Europa. Selv om det også gav problemer for de vestlige partier at skulle forholde sig til, hvordan idealer og revolutionære mål blev forsøgt omsat i praksis, var den socialistiske verden, dens fredspolitik, dens dynamiske, politiske, socio-økonomiske og kulturelle udvikling en realitet og dette ganske uanset, at de herskende i dag bestræber sig på at slette den af historien. Dens eksistens og styrke var et kompas og en kilde til inspiration og fremdrift for alle europæiske venstrekræfter.

Det viste sig, da den europæiske kontrarevolution 1989-91 med et slag fjernede socialismen fra Europa-kortet. I takt med, at grænser blev sløjft og flyttet på landkortet og nye grænser trukket af magtfuldkomne præsidenter og højrepopulistiske politikere, splintredes den europæiske kommunistiske bevægelse og med den en stor del af venstrefløjen til atomer, der hver for sig begav sig ud på en vild flugt mod både højre og venstre. Kompasset var væk, og kursen blev bestemt af den rene opportunisme.

Men det blev værre endnu. Efter fyrré års fred fik vi igen krig i Europa – først i Jugoslavien, så i Kaukasus, nu i Ukraine. Det er symptomatisk, at alle disse krige fandt sted – og finder sted – i verdensdelens østlige del, hvor reaktionen var kommet til magten efter at have været holdt nede i en menneskealder. Højrekræfterne var ikke tilfredse med det, de havde vundet, likvideringen af det arbejdende folks socialisme; de ville have mere, mere magt, mere profit, mere død og ødelæggelse. Der går en lige og ubrudt linje, en kæde af årsager og virkninger, fra »murens fald« til den nuværende krig i Ukraine.

Der skal en stærk kommunistisk bevægelse til at imødegå denne udvikling og dæmme op for den flodbølge af løgne om

demokrati, menneskerettigheder og folkeret, hvormed de herskende dækker over undertrykkelse, tvang og vold. At tage denne nødvendige kamp op kræver et stærkt kommunistisk parti. Vi havde engang her i landet et sådant parti – et parti, der var i stand til at føre an i kampen mod udbytning og undertrykkelse, for fred og ret.

I erkendelse af denne nødvendighed er Kommunistisk Parti i Danmark og Danmarks Kommunistiske Parti gået sammen i en proces, der sigter mod en genrejsning af denne kraft – mod en genforening af det historiske Danmarks Kommunistiske Parti. Vi taler om en genforening, fordi det, det drejer sig om, er på ny at samle den kraft, som før var én, at føje det sammen, som historisk hører sammen – at genforene det danske folks revolutionære førstekraft, ikke at stifte endnu et nyt parti blandt mange andre.

Om situationen i arbejderklassen og om retten til at organisere sig.

I mere end 100 år har økonomiske og sociale fremskridt i Danmark været tæt knyttet til situationen i arbejderklassen. Når klassen stod stærkt, satte det sig tydelige spor i alle sider af arbejdende menneskers tilværelse.

Tilbageslag sætter sig igennem, når fagbevægelsens top svigter dem, som de repræsenterer, - især når de er optaget af at

forsvare en socialdemokratisk regerings overgreb mod arbejdende mennesker, - uanset hvordan det kommer til udtryk. Eksemplerne er desværre mangfoldige.

Fagbevægelsens top bærer selv skylden for den nuværende situation, hvor mange fravælger faglig organisering eller måske vender sig til de »gule« vikarbureauer, som misvisende kaldes fagforeninger.

Det har med EU også åbnet en ladeport for social dumping og slavelignende løn- og arbejdsforhold, som ligger langt fra den såkaldte »danske model«.

Det er en klassisk fortælling om, hvorledes organisationsretten hele tiden er under angreb fordi den er selve kernen i arbejderklassens forsvar for anstændige levevilkår.

Et stærkt kommunistisk parti skal bidrage til at vende denne udvikling.

Vejen til et bedre liv.

De økonomiske og sociale rettigheder, som er tilkæmpet i faglige og politiske kampe, har længe været under angreb.

Reaktionære under forskelligt partinavn har satset på privatisering og udlicitering af de fælles goder. Det gælder sundhedsvæsenet og det almennyttige boligbyggeri, men også offentlig transport for blot at nævne nogle få eksempler.

Pensionsalderen skrues op på grundlag af en påstand om, at alle lever længere og derfor kan arbejde mere, selvom vi ved, at de dårligst uddannede lever kortere end andre. Det minder om en klappjagt på alle de borgere, der undertiden har brug for en støttende hånd, men som ikke betragtes som værdigt trængende. Den velfærd, der var engang, ligner i dag en farvel-færd.

Uddannelse er vejen til oplysning, frigørelse og bedre levevilkår. Stadigt flere ønsker sig mere uddannelse. Behovet vokser, men imødekommes ikke. I stedet forringes kvaliteten på nogle uddannelser, hvor der tilbydes for få ugentlige undervisningstimer. For tiden arbejder regeringen med et stort eksperiment: At beskære længden af universitetsuddannelser. Hvis det er lige så uigennemtænkt som revisionen af folkeskolen (inklusionsloven af 2013/14), kan vi frygte det værste.

Tillige satses på at gøre uddannelserne »grydeklare« til erhvervslivets behov, mens almene behov ignoreres. Eksempelvis forventes en mangel på faglært arbejdskraft i størrelsesorden af 100.000 frem til 2030, ligesom det er vanskeligt at rekruttere unge til uddannelser til pædagog, folkeskolelærer, socialrådgiver og sygeplejerske. For de erhvervsfaglige uddannelser er den største udfordring de manglende praktikpladser samt en generel besparelse på erhvervsskolerne. Unge med en anden etnisk herkomst end dansk afvises af arbejdsgiverne, hvilket føjer spot

til skade.

Uddannelse er i høj grad præget af planløshed, tilfældighed og social skævhed.

Kommunisterne foreslår en sammenhængende og fælles ungdomsuddannelse for alle unge. Målet er at give en almen-dannende teoretisk og praktisk uddannelse. Polyteknisk undervisning i sin fulde bredde og dybde vil indebære et højt fagligt niveau og en helhedsopfattelse af den verden og sociale virkelighed, vi lever i.

Danmark er blevet en krigsførende nation.

Et samlet folketing har besluttet – stærkt inspireret af NATO – at deltage massivt i stedfortræder-krigen i Ukraine.

Ruslands intervention i Ukraine i februar 2022 har genskabt en russofobi, som massivt har slået igennem i alle sider af det danske samfundsliv. Hele det politiske liv, medierne, erhvervslivet og hele kulturlivet har sat sig for at deltage i denne. Der er ikke plads til nuancer. Der er ikke plads til at beskrive årsagerne til, at det kom så vidt. Det er en benægtelse af internationale aftaler, som er blevet ignoreret, og som kunne have forhindret, at krigen overhovedet fandt sted.

Situationen er bevidst brugt til at militarisere den danske økonomi og opruste Danmark i et hidtil uset omfang.

Overvejelser og synspunkter om veje til fred har ikke fundet plads i den danske debat. De er blevet holdt ude – selv om det var det mest påtrængende.

Fortsættes

Den nye landsledelse

Kim Bilfeldt (Hovedstaden)
 Kirsten Bindstrup (Hovedstaden)
 Rikke Galina Frydensbjerg Carlsson (Hovedstaden)
 Lars Emanuel (Hovedstaden)
 Henrik Stamer Hedin (Midt- og Sydjylland)
 Inge Høgh (Midt- og Sydjylland)
 Lasse Brandt Jacobsen (Hovedstaden)
 Patrick Ask Jacobsen (Sjælland-Fyn)
 Martin Minka Jensen (Midt- og Sydjylland)
 Niels Rosendal Jensen (Hovedstaden)
 John Berg Larsen (Hovedstaden)
 Mariann Larsen (Hovedstaden)
 Cornelius Gry Liljensøe (Hovedstaden)
 Hans Nielsen (Midt- og Sydjylland)
 Hjørdis Nielsen (Hovedstaden)
 Anker Schjerning (Sjælland-Fyn)
 Gorm Søndergaard (Sjælland-Fyn)
 Gitte Thomsen (Nordjylland)
 Brian Tscherning (Hovedstaden)
 Gerhard Wehlitz (Hovedstaden)

NATO og folkenes ret til selvbestemmelse.

NATO hævdes at være en forsvarspagt, men blev dannet som en militærmagt mod Sovjetunionen.

NATO har medvirket til at igangsætte krige og blandet sig i andre landes indre anliggender i et betragteligt omfang og dermed undermineret princippet om nationernes suverænitet. Den såkaldte forsvarspagt har både organiseret, inspireret og både økonomisk og især militært understøttet stribevis af fascistiske, nazistiske og reaktionære kræfter. I Ukraine deltager NATO i en stedfortræderkrig mod Rusland med et gammelt program: Inddæmning af Rusland.

NATOs ærinde er ikke at finde en fredelig løsning. Det var det heller ikke i mange tidligere konflikter.

Intet nyt under solen, men beskæmmende for de naive sjæle, der troede, at NATO var en garant for at sikre fred i Ukraine.

Det netop indgåede forsvarsforlig (med ekstra 143 milliarder kroner til oprustning over de kommende 10 år) viser, at danske politikere intet har lært af erfaringerne med NATO.

I tilgift sætter NATO sig over folkenes ret til selvbestemmelse, idet den såkaldte forsvarspagt ikke agter at anerkende, at folkeslagene hader krig og ønsker fredelig sameksistens.

EU er ikke »fredens projekt«.

I kampen mod dansk medlemskab af de Europæiske Økonomiske Fællesskaber (EF) frem til 2. oktober 1972 lagde DKP vægt på, at EF var et redskab for storkapitalen. Mens borgerlige og socialdemokrater påstod, at fællesskabet alene handlede om økonomisk samarbejde og afsætning af produkter på et fælles marked, pegede kommunisterne på, at EF-tilslutningen var undergravende for Danmarks selvstændighed. Det holdt stik.

I løbet af få år udvidedes EF til at omfatte stadigt mere. Lovgivning og direktiver på den ene side som »hård« styring kombineret med den åbne koordinations metode (»blød« styring) medførte, at en stadig større del af hjemlig lovgivning er fastsat i Bruxelles.

Den Europæiske Union er andet og mere end internationalt samarbejde mellem selvstændige lande. Perspektivet med EU er en egentlig europæisk enhedsstat, en genoplivning af tidligere tiders drømme om et europæisk imperium. I bestræbelsen på at nå dette mål har EU optrådt stærkt destabiliserende i Europa. Den nuværende krig i Ukraine er en direkte følge af EU's utidige indblanding i ukrainsk indenrigspolitik; det lykkedes med kuplignende metoder at trække Ukraine væk fra det naturlige samarbejde med Rusland og nærmere det vestlige Europa, og følgen var, at de russiskbefolkede østlige regioner rev sig løs og krævede (og fik) russisk beskyttelse mod Kiev-regeringens forsøg på at tvinge dem med ind i EU. Dermed var krigen en realitet.

EU er ikke et »fredens projekt«, tværtimod. EU er en trussel mod freden i Europa. Derfor må EU bekæmpes.

Det er kommunisternes politik, at Danmark skal ud af EU.

Kampen om klimaet.

Kapitalismen står i modsætning til menneskehedens fælles interesser for en fælles fremtid på jorden.

Derfor hilser vi det velkomment, at mange unge engagerer sig i kampen for klimaet. Men kampen skal udbredes til fagforeninger, lejerforeninger og mange andre folkelige bevægelser. Ellers lykkes modstanden mod kapitalismens uhyrligheder ikke.

I den kamp støtter kommunisterne alle aktiviteter og initiativer, der bidrager til et opgør med regeringens politik.

International solidaritet.

Siden Marx og Engels afsluttede *Det kommunistiske Manifest* med parolen »Arbejdere i alle lande, foren jer!« har kommunister verden over handlet i overensstemmelse med idealet om solidaritet.

Solidaritet kan ikke kun omfatte dem, vi allerede kender; den skal også være en solidaritet mellem fremmede. På tværs af køn, religion, overbevisning, alder og etnicitet bygger kommunister på en klassemæssig solidaritet, der både rækker ud til arbejdere i alle lande og også til undertrykte folkeslag.

I DKP's historie stod solidariteten med Vietnam stærkt. Ligeledes støttede vi de kammerater fra Grækenland, Spanien, Tyrkiet og Portugal, som søgte politisk asyl i Danmark. En helt særlig rolle spillede de chilenske flygtninge efter kuppet mod Allende i 1973. Solidariteten var gensidig: Danske kommunister hjalp udenlandske kammerater og omvendt.

Derfor er det af allerstørste vigtighed, at vi som internationalister går sammen med de eksisterende socialistiske og anti-imperialistiske stater for at styrke den internationale klassekamp.

Solidariteten med det palæstinensiske folks kamp for et frit Palæstina og mod Israels besættelse er nødvendig. Israel er ved at skabe en apartheidstat gennem ulovlige bosættelser og diskrimination af palæstinenserne.

Men også solidariteten med Cubas folk, som lider under den blokade, som er betegnelsen for den kriminelle økonomiske krig, der føres mod Cuba. En blokade, som hvert år siden 1992 er fordømt af FN's generalforsamlinger.

Kampen mod denne blokade, tilbagelevering af det USA-besatte landområde Guantanamo og fjernelse af Cuba fra USA's liste over terrorstater er blandt det vigtigste.

Gå med kommunisterne.

Dette MANIFEST er ikke en samlet fremstilling af kommunisternes synspunkter, men en beskrivelse af vores holdning til nogle få aktuelle problemer, som siden vil blive udbygget.

Det er fortællingen om to kommunistiske partier – DKP og KPID – som efter over 30 års adskillelse har fundet sammen igen på et fælles politisk grundlag og med afsæt i en fælles fortid vil finde vores plads i den danske og internationale arbejderbevægelse.

For antiimperialistisk solidaritet, fred og socialisme!

Genforeningsprocessen

Dagen før DKP's genforenende 38. kongres afholdtes den 37. (ekstraordinære) kongres, som godkendte landsledelsens arbejde for en genforening og de aftaler, der var indgået med KPId. Henrik Stamer Hedin aflagde beretningen, som omhandlede genforeningsprocessen fra dens start for 27 år siden og blev enstemmigt vedtaget. Foto (fra 38. kongres): Karen Hedegaard

I 90'erne hed kongresserne ikke kongresser, men landsmøder, og de blev ikke nummereret. Men der blev holdt et i efteråret 1996.

På dette landsmøde stillede Kaj Hansen, der tidligere havde repræsenteret os i folketinget, forslag om, at Danmarks Kommunistiske Parti skulle tage kontakt til Kommunistisk Parti i Danmark. Det var et meget overraskende forslag. I årevis havde ingen vovet bare at antyde noget sådant. Vi, der dengang sad i landsledelsen i opposition til dem, der tidligere havde haft magten i partiet og mente, de stadig havde den, turde i hvert fald slet ikke. Og Kaj Hansen havde indtil da støttet fornyerne, som de kaldte sig, men syntes åbenbart, det var gået for vidt.

Forslaget faldt selvfølgelig med et brag. Det samme gjorde landsledelsen. Der fulgte to års ørkenvandring.

På landsmødet i januar 1999 skete der to ting, som ændrede situationen. For det første blev det vedtaget, at DKP skulle påbegynde arbejdet med et nyt program. Det var der mange, som var imod. Var det, fordi de syntes, at det program, vi havde, *Kommunisternes Program* fra 1976, var godt nok? Nej,

det syntes de ikke; efter deres mening var det faldet bort som åbenbart forældet. Men sagen var, at Enhedslisten dengang var ved at skrive et program, og det var nok. DKP skulle ikke have noget program – hverken gammelt eller nyt.

Og DKP skulle i det hele taget ikke foretage sig noget som helst og ikke tage kontakt til nogen. De ting var vi nogle stykker, der var uenige i, og det skulle vise sig, at vi havde flertallet bag os.

Den anden ting, der skete på landsmødet i januar 1999, var vedtagelsen af et forslag stillet af Raymond Swing om optagelse af kontakt til KPId og DKP/ml. Han havde fremsat samme forslag året før, men fået det forkastet; nu blev det vedtaget.

Som en logisk konsekvens af de to beslutninger fik vi også en ny ledelse, der tog fat på både programarbejdet og kontakten til de to andre partier. Samarbejdet udviklede sig over de følgende år; flere initiativer blev taget, nogle af os, nogle af andre.

Tidligere i 90'erne havde det tredje parti, Danmarks Kommunistiske Parti (marxister-leninister), været ude med følere om kontakt og samarbejde, jeg tror endda, de talte om en samling eller ligefrem sammenslutning af de eksisterende kommunistiske partier i Danmark. Vi tog udfordringen op i programudtalelsen *Forandringens vej* i 2001. Isen var brudt, og under en paneldebat om emnet på Rød Sommerlejr i 2002 erklærede repræsentanterne for både DKP, KPId og DKP/ml sig i princippet for kommunistisk enhed. Vi svarede fra et udvidet landsledelsesmøde i november samme år med forslag til nedsættelse af et fælles fagligt sekretariat, et fælles internationalt sekretariat og et ideologisk samarbejdsudvalg til koordinering af partiernes teoretiske og programmatisk arbejde. I de følgende år startede de såkaldte firkantmøder, der samlede de tre kommunistiske partier og et fjerde, Arbejderpartiet Fælles Kurs, som ikke var erklæret kommunistisk, men havde rod i DKP og orienterede sig mod den kommunistiske bevægelse. Det var fra det parti, initiativet til firkantmøderne var udgået. Egentlig var der også et femte parti, Arbejderpartiet Kommunisterne, som i 1997 havde skilt sig ud fra DKP/ml. Men de blev ikke inviteret og var muligvis heller ikke interesserede. De deltog dog i flere af de samarbejdsinitiativer, vi i DKP søsatte.

Samtidig rettede Fælles Kurs henvendelse til DKP om en sammenslutning af de to partier, idet Fælles Kurs havde beslut-

tet at opløse sig selv. Denne samlingsproces, der forløb over vinteren 2002-03, mandede ud i, at DKP's landsmøde i maj 2003 klart bekendte sig til den kommunistiske enhed som strategisk målsætning og opfordrede KP i D og DKP/ml til at indgå i forhandlinger »om vejen til et mere regelmæssigt samarbejde frem mod kommunistisk enhed«.

»Firkantmøderne«, som nu var blevet til trekantmøder, kom herefter ind i en fastere gænge og afholdtes regelmæssigt med 3-4 måneders mellemrum gennem det følgende par år, idet værtskabet gik på skift mellem de tre partier. DKP havde allerede da taget flere initiativer til øget samarbejde, således ved at åbne de halvårslige partiseminarer for medlemmer af de andre partier og ved under samlingsprocessen med Fælles Kurs sammen med dette parti at arrangere et flygtninge- og indvandrerpolitisk seminar, hvortil også de to andre partier samt Arbejderpartiet Kommunisterne bidrog. Arrangementet fandt sted i Århus, og selv om det ikke førte til en formulering af den fælles holdning, der var lagt op til, synes jeg, vi har lov at være lidt stolte af det: Et par af de deltagende partier havde ellers ikke kunnet være i stue sammen, og Enhedslisten deltog også. Der var stor diskussionslyst, skrev vi i *Skub*, og en frugtbar debat.

Den 13. september 2003 meddelte *Dagbladet Arbejderen* imidlertid under overskriften »Enhedsproces i højere gear«, at der i sommerens løb var indledt separate forhandlinger mellem lederne i KP i D og DKP/ml; sidstnævnte partis formand Jørgen Petersen vurderede, at det var muligt for de to partier »at opstille en fælles målsætning og igangsætte det konkrete arbejde, der kan ende med en fælles partistiftelse«. Men også kun for de to, for som Jørgen Petersen videre skrev:

DKP har ikke demokratisk centralisme, men derimod en landsledelse der både forsvarer og i rige mål også praktiserer den såkaldte uenighedskultur. Diskussionen i DKP har også tydeligt vist, at partiet fortsat er i en indre strid, blandt andet om en række ideologiske/programmatiske spørgsmål. [...] DKP/ML og KP i D har naturligvis været tvunget til at tage bestik af den situation der findes. Vi vurderer, at DKP står et andet sted i processen end vores partier. [...] Uden sammenligning i øvrigt

med den konkrete situation, så foretog DKP og Fælles Kurs også et valg ud fra en konkret vurdering, da man slog de to partier sammen.

Reaktionen fra de to andre partier var overraskende. Vi havde i et par år talt om enhed i den kommunistiske bevægelse og om samling af de eksisterende partier, og i DKP syntes vi, at vi havde gjort en begyndelse, som det ville være naturligt, at de andre sluttede op om. Men DKP/ml mente, at samlingsinitiativet var deres, og processen var ikke forløbet, som de havde tænkt sig. Selv om partiet var erklæret kommunistisk, havde DKP/ml lige siden starten i 70'erne baseret sin eksistens på at bekæmpe DKP. Det, man åbenbart forestillede sig i DKP/ml, var, at DKP/ml skulle være midtpunkt i samlingsprocessen, ikke DKP. Reaktionen – den, der overraskede os – blev, at DKP/ml og KP i D nærmede sig hinanden og uden at inddrage os begyndte at forhandle om grundlaget for en partisammenslutning. Efter deres mening var det os, der var begyndt for os selv.

Ifølge KP i D var grundlaget for forhandlingerne KP i D's 8 »ufravigelige« punkter, offentliggjort tidligere på året, som også DKP havde forholdt sig positivt til allerede den sommer. Men vi skulle altså holdes udenfor.

Imidlertid fortsatte trekantmøderne. Der blev også foretaget fællesopstilling til kommunalvalg, især af de to forhandlende partier, men en enkelt gang opstillede et par DKP-medlemmer på »Kommunisternes« liste til Københavns Borgerrepræsentation. Resultatet var ikke overbevisende. Men den bevægelse, der var i gang, førte til, at DKP i 2004 vedtog programskriftet *Manifest for kommunistisk fornyelse og enhed*, som indgår i vore programdokumenter. Og i foråret 2005 holdt de tre partier en kommunalpolitisk fælleskonference.

Samme forår holdt KP i D kongres og DKP/ml landsmøde, begge under parolen Kurs mod et nyt kommunistisk parti. Selv om der altså ikke længere var tale om forhandlinger, men om en aftalt kurs, fortsatte samarbejdet mellem alle tre partier på andre fronter: KP i D indbød os til at deltage i K-festivalen, senere også til at være medarrangør, og DKP/ml søgte vores medvirken til at komme med til de kommunistiske verdensmøder, »Athen-

møderne«, som de kaldtes, fordi de i mange år foregik i Athen med Grækenlands Kommunistiske Parti som vært.

Den 14. juli indløb imidlertid en henvendelse fra Norges Kommunistiske Parti til både KPID og os. Nordmændene var bekymrede over den drejning, samlingsbestrebelse i den kommunistiske bevægelse i Danmark havde taget, og især over, at DKP blev holdt udenfor. Henvendelsen gjorde åbenbart indtryk i KPID: DKP/ml og KPID begyndte at glide fra hinanden, og flere KPID-afdelinger tog afstand fra en sammenslutning. En betydelig del af KPID's medlemmer holdt imidlertid fast ved kongresbeslutningen om et nyt kommunistisk parti, og da den landsledelse, som var valgt på samme kongres, ikke gjorde det, meldte de sig ud og dannede samme efterår Kommunistisk Samling. Kursen mod en sammenslutning havde ført til, at KPID nu var splittet, og et år senere, den 11.-12. november 2006, stiftedes Kommunistisk Parti, efter at både DKP/ml og KS havde opløst sig selv. Det »nye kommunistiske parti« var en realitet, men det betød ikke, at der nu var mindre splittelse i bevægelsen; der var fortsat tre-fire kommunistiske partier i Danmark, og selv om det blev benægtet fra alle sider, var den gensidige mistro større end før.

I stedet startede der nu en tilnærmelse mellem DKP og KPID. De to partier gennemførte sammen under parolen *Stop heksejagten!* en kampagne mod en resolution, der var forelagt Europarådets parlamentariske komité til behandling den 25. januar 2006, og som fordømte kommunismen og klassekampen og krævede, at de kommunistiske partier afsvor marxismen og deres historie. Denne antikommunistiske offensiv faldt sammen med mere kontante antikommunistiske fremstød, bl.a. med forbud mod det tjekkiske kommunistiske ungdomsforbund. Det lykkedes ikke at forhindre vedtagelse af resolutionen, men hvad enten det var vores fortjeneste eller ej, fik den ikke de to tredjedele flertal, der skulle til for at gøre den bindende.

Senere i 2006 ringede KPID's formand, som på det tidspunkt var Betty Frydensbjerg, til DKP's formand og spurgte, om vi ikke kunne arrangere en nordisk kommunistisk sommerlejr på Egholm, en limfjordsø tæt på Aalborg, hvor vi året før havde afholdt vores egen sommerlejr. Det skete, og den nordiske kommunistiske sommerlejr blev en tradition, der holdt i mere end et årti. Lejrene blev holdt på skift i Danmark, Norge og Sverige med deltagelse af det svenske, det norske og begge de danske partier. KP blev ikke inviteret med, og Finland stod på sidelinjen, nok mindre af politiske end af sproglige grunde. Tilnærmelsen kulminerede med, at DKP's formand den 13. maj talte til KPID's 8. kongres under stort bifald. Indledningen til den tale var den samme, som indledte denne beretning.

I 2007 henvendte DKP sig igen til de andre partier om genoptagelse af samlingsprocessen. Der kom ikke noget ud af det, men tilnærmelsen mellem DKP og KPID fortsatte, da KPID i 2008 indbød vore medlemmer til deres skolingskurser og opfordrede til fælles kommunalvalgopstilling. Der blev holdt fælles FU-møde den 7. marts 2009, og DKP var medarrangør af K-festival 15.-16. august.

I 2011 syntes der igen at komme gang i samlingsprocessen, da KPID henvendte sig til DKP med forslag om en genforening af de to partier. Invitationen gjaldt ikke KP, og nogle mente, vi

burde forlange af KPID, at alle tre partier kom med. Beslutningen blev, at vi tog imod invitationen, og i løbet af foråret 2012 blev der holdt regionale genforeningsmøder over hele landet. Men bestræbelserne strandede på spørgsmålet om Enhedslisten og dobbelt medlemskab.

Alligevel vedtog begge partiers kongresser i forsommeren enslydende resolutioner om, at genforeningsprocessen skulle fortsætte og udestående problemer – dvs. Enhedslisten og dobbeltmedlemskabet – søges løst i fællesskab. Det blev fulgt op af os ved, at vi inviterede KPID til at sende en observatør til vores landsledelsesmøder. Det skete to gange omkring årsskiftet 2012-13, men der kom ikke noget svar, og da jeg ringede til KPID's formand og rykkede for et svar, fik jeg den besked, at »det havde de glemt«, og at de i øvrigt ikke syntes, vi skulle deltage i hinandens møder.

Dermed stoppede det i den omgang. Det havde været en meget opslidende proces, og holdningen i partiledelsen var, at disse gentagne forgæves samlingsforsøg ledte kræfterne væk fra politik, og at vi ville være bedre tjent med at koncentrere os om DKP's egen politiske udvikling. Alligevel fremsatte vi året efter nye forslag til fælles initiativer og til et »uformelt møde om kommunistisk samling«, men blev igen afvist.

I denne situation opfordrede vi efter Maidan-kuppet i Ukraine de andre partier til at gå med på en invitation til Ukraines Kommunistiske Parti til at sende en repræsentant, der kunne fortælle om, hvordan det stod til. Projektet blev gennemført, men kun sammen med KP. KPID ville af grunde, som i hvert fald jeg ikke helt forstod, ikke være med.

Tanken om en kommunistisk samling eller genforening var

imidlertid levende i alle tre partier, og Pensionisternes Kulturforening af 1965 – efterfølgeren til vores gamle Hobbyklub, hvis I husker den – afholdt flere møder om emnet med paneldebat mellem os alle tre. Og på DKP's 34. kongres i 2015 blev der fra Sjællands distrikt stillet forslag om at genoptage arbejdet for kommunistisk samling. Perspektivet var imidlertid fastholdt i landsledelsens forslag til arbejdsresolution, og forslaget blev derfor trukket mod et løfte om, at den nye landsledelse ville gøre noget ved sagen.

Det skete, og i starten af 2016 henvendte DKP sig til de andre partier med et forslag om en fælles medlemsdebat, der skulle afklare mulighederne for en genforening og de problemer, der stillede sig i vejen. Forslaget omfattede en detaljeret procesplan og et debatoplæg om temaer, der burde indgå i debatten, bl.a. spørgsmålet om Enhedslisten.

Reaktionerne fra de to andre partier var mildt sagt nedslående. I første omgang hørte vi kun fra KP, som afviste forslaget med den begrundelse, at de ikke troede på »en snæver, topstyret proces«; det havde været prøvet to gange før uden resultat. Det sidste var ubestrideligt rigtigt, men det første forkert, for vi havde ikke foreslået »en snæver, topstyret proces«, men faktisk det modsatte. En afvisning var det imidlertid, og en sådan indløb også fra KPID en måneds tid senere.

Uanset KP's afvisning af »en snæver, topstyret proces« var en sådan allerede i gang mellem de to andre partier. Det førte til endnu en splittelse af KPID. Betty var i mellemtiden blevet afløst som formand af Arne Cheller, og uden at jeg skal – eller kan – gå i detaljer med, hvad der foregik i KPID i disse år, fremgår det, at der mellem 11. kongres og 12. kongres i 2018 var en strid i partiet, om man skulle gå ind i en ny partisammenlægning med KP uden om DKP. Det blev vedtaget på 12. kongres, at det skulle man, men som det var sket før, valgte kongressen samtidig en landsledelse, der var imod projektet. Følgen blev, at syv medlemmer af den netop valgte landsledelse, herunder formanden, forlod KPID og gik over til KP. De fik følgeskab af et antal medlemmer, hvor mange véd jeg ikke.

Dette skete først på sommeren 2018, og en måneds tid senere, på den nordiske sommerlejr i Sverige, kom det frem, at vores henvendelse af 2016 var blevet syltet i KPID's øverste ledelse; efter de oplysninger, vi fik, var ikke engang landsledelsen blevet orienteret. Det hang jo nok sammen med, at ledende kræfter i KPID dengang stod midt i deres projekt for en sammenslutning med KP. Vi genfremsendte derfor vores henvendelse til KPID.

Der gik imidlertid et par år, inden det skete, og imens var KPID's landsledelse bundet af kongresbeslutningen om sammenslutning med KP, og de to partier gik i forhandlinger. Men KPID's nye ledelse stillede som betingelse, at DKP skulle inddrages. Derfor modtog vi tre uger før vores 33. kongres i september et brev fra de to partiets formænd, Jørgen Petersen og Rikke Carlsson, der havde afløst den udmeldte Arne Cheller, at vi kunne få lov at »deltage i en sådan proces«, hvis vi ville »melde ud, om partiets holdning til dobbeltmedlemskab mellem DKP og Enhedslisten stadig er afgørende for DKP«.

Landsledelsen havde på det tidspunkt fuldt op at gøre med kongresforberedelserne, og vi var også noget forvirrede over

henvendelsen og ikke mindst dens timing, så vi svarede, at den nye landsledelse ville tage spørgsmålet op. Der var ingen appetit i den nye landsledelse på at underkaste os betingelser, og sagen syntes endnu en gang strandet. Hvordan det i sidste ende gik med forhandlingerne mellem KP og KPID, er jeg ikke helt klar over, men projektet blev i hvert fald ikke til noget. Endnu i starten af 2021 kunne de tre partier dog sammen med Ungkommunisterne forhandle om fælles kommunalvalgopstilling på liste R.

Året 2019 var for vores vedkommende domineret af 100-årsjubilæet og den tilhørende landspartikonference. Det blev diskuteret, om KPID skulle inviteres til at være medarrangør af jubilæet, men det var der ikke stemning for i landsledelsen. Derimod inviterede KPID os til at være medarrangør af St. Hans-bålet på Amager Strand, en af de gamle partitraditioner, som KPID har videreført, og formanden talte. I anledning af jubilæet producerede de to partier sammen en nyudgave af *Det kommunistiske partis manifest*, og kort efter besluttede landsledelsen igen at invitere KPID's formand til LL-møderne. Denne gang tog KPID imod indbydelsen. Der blev også holdt fælles sekretariatsmøder mellem de to partier.

Coronaen betød et afbræk i alle politiske aktiviteter. Sommerlejren i 2020 blev aflyst i sidste øjeblik, og siden har der ingen været holdt. Da coronaen var drevet over, kom til gengæld det længe ventede gennembrud i genforeningsbestræbelserne.

På sin 13. kongres den 4.-5. maj 2022 udtalte KPID sig for en genforening med DKP. Herefter gik den nuværende proces i gang. Der blev nedsat et »genforeningsudvalg«, senere også kaldet »forhandlingsudvalg«, som holdt sit første møde den 8. august og derefter en række møder hen over vinteren, de to blades redaktioner har holdt fællesmøder, andre udvalg har gjort noget lignende, og der har i denne sommer været holdt to fælles landsledelsesmøder. Og i morgen afslutter vi så den proces, der har været i gang i ikke mindre end 27 år.

Det har været en sejr omgang, og det har slidt på kæfterne. Mange kørte trætte undervejs. Og vi har mødt reaktioner, som ikke var lette at forstå. Til trods for, at det var andre end os, der stillede betingelser og på alle måder spændte ben for processen, lige indtil KPID sidste år erklærede sig for genforeningen, så har vore egne medlemmer – eller nogle af dem – gang på gang givet udtryk for den opfattelse, at det var os, der ikke ville være med. Nogle af dem har reageret med at melde sig ud, endda gå over til KP. Det gælder også Enhedsliste-medlemmer til trods for, at den vigtigste anstødssten hele vejen igennem, som både DKP/ml, KPID og KP har stået fast på den ene gang efter den anden, har været Enhedslisten. Den anstødssten synes nu ryddet af vejen. Enhedslisten er i fuld gang med at skrive sig selv ud af historien, og KPID har erkendt, at det, det drejer sig om, ikke er Enhedslisten, men Danmarks Kommunistiske Parti. Men hvor kommer den idé fra, at det var os, der stillede os i vejen for enheden?

I morgen vil det blive bekræftet, at det er det ikke.

Kontrarevolutionens triumf

I sidste måned var det 30 år siden, Boris Jeltsin som Ruslands præsident satte militær ind mod Sovjeternes Hus, populært også kaldet »det Hvide Hus«, hvor landets lovgivende forsamling holdt til. Det blev kulminationen på den Europæiske Kontrarevolution, og den magt, Jeltsin ved kuppet tilrev sig, brugte han til at indføre sin hjemmestrikede forfatning, som Rusland stadig regeres efter; begivenhederne har været omtalt her i bladet december 1993 og januar 1994. Artiklens forfatter, som i dag er generalsekretær for Sovjetunionens Kommunistiske Parti, var til stede i de afgørende timer og skrev kort efter denne beretning, som han senere har ajourført. Her er den let forkortet ved oversætteren.

Af Sergej Skvortsov • Oversat fra russisk af Henrik Stamer Hedin

Hvert år den 3.-4. oktober afholdes der mindearrangementer på årsdagen for de blodige begivenheder i Moskva. Forskellige politikere, der ved deres optræden dengang har fortjent (og somme tider ikke fortjent) denne ret, holder taler, hvis indhold koger ned til »Ikke glemme, ikke tilgive«. Og det er for, at vi ikke skal glemme, at også jeg i dag offentliggør mine erindringer om hine, allerede fjerne, dage.

Denne artikel blev skrevet, mens sporene endnu var varme, i 1994, men først offentliggjort, med nogle mindre teksttilføjelser, fire år senere i lille oplag i vores *Narodnaja gazeta* (»Folkebladet«). Mange år senere, i 2008 blev den genoptrykt i større oplag, men alligevel kender hovedparten af mine nuværende læsere næppe til den.

Et og andet forbigik jeg dengang, og hvis man nærlæser teksten, vil man kunne finde enkelte modsigelser, men den artikel, som jeg skrev for mange år siden, er allerede blevet en slags historisk dokument, og jeg har i dag ikke lyst til at rette i den. Ikke desto mindre ville jeg gerne tilføje nogle bemærkninger – en slags forord.

Som jeg allerede har sagt, skrev jeg denne tekst, mens sporet endnu var mere eller mindre varmt og alle endnu havde de begivenheder, der gik forud for den 3.-4. oktober, i frisk erindring. I dag er der mange, der ikke længere husker dem, og nogle kender slet ikke til dem, fordi de i 1993 var børn eller endnu ikke født. Alle disse mennesker står det ikke særlig klart, hvorfor den Øverste Sovjet i det hele taget blev lagt under belejring, og hvad grunden var til, at det kom til væbnet konflikt. Det må de selvfølgelig have noget at vide om.

Den Russiske Socialistiske Føderative Sovjetrepublik folkedeputerede blev valgt i 1990 på *perestrojka*-bølgen og støttede i deres flertal Jeltsins »demokratiske reformer«. De havde selv valgt Jeltsin til Ruslands leder, de gik ind for aftalen i Hviderusland om Sovjetunionens opløsning, og de havde selv vedtaget lovene om indførelse af markedsøkonomi.

Den daværende formand for RSFSR's Øverste Sovjet, Khasbulatov, siger direkte om Jeltsin, at »vi måtte gentagne

gange komme hinanden til hjælp, vore skæbner har flettet sig sammen i de forløbne tre år (dvs. fra 90 til 93 – *Forf.*), det var os, der i det væsentlige trak dette læs – landet«.

Men senere opstod der meningsforskelle mellem de tidligere kampfæller – ikke om »reformernes« indhold, men om strategi og taktik for deres gennemførelse. Den Øverste Sovjet begyndte at spænde ben for nogle af Jeltsins mere odiose lovprojekter. I dag er der nogle, der siger, det var en kamp mellem to strømninger i det fremvoksende bourgeoisie – mellem compradorbourgeoisiet og det nationalt orienterede. Det synspunkt er ikke uden grundlag, men alligevel mener jeg, at ledelsen af den Øverste Sovjet ikke var særlig nationalt orienteret, for slet ikke at tale om de menige medlemmer.

De deputerede, som i deres flertal var kommet ind i politik ved et rent tilfælde, havde i reglen ingen klar forståelse af, hvad der måtte gøres. I datidens »demokratiske« presse blev tilhængerne af den Øverste Sovjet kaldt »rødbrune«. Blandt forsvarerne af Sovjeternes Hus var der ganske rigtigt både »røde« og »brune«, men det overvejende flertal af de deputerede var grå opportunister. Derfor er der ikke noget overraskende i, at rigtig mange af dem enten med det samme eller efter den 4. oktober gik over på Jeltsins side.

Der var altså ikke tale om, at forsvarerne af Sovjeternes Hus kæmpede for sovjetstyret, som nogle den dag i dag oprigtigt tror. I 1993 var der ikke længere sovjetstyre i Rusland. Som jeg allerede har sagt, har ikke blot Jeltsin, men også Ruslands daværende folkedeputerede del i ansvaret for afmonteringen af de socialistiske landvindinger. Ud fra et marxistisk synspunkt var oktoberbegivenhederne alene udtryk for et sammenstød mellem to grupper af borgerlige reformatorer.

Alligevel betyder det ikke, at begge sider havde uret. Juridisk set er der ingen tvivl om, at den Øverste Sovjet havde retten på sin side. Således kæmpede forsvarerne af Sovjeternes Hus ikke blot for en bestemt udviklingsvej for landet, men også for loven og den forfatningsmæssige orden. Det må de, for hvem disse begreber ikke er tomme ord, indrømme.

Som vi påpegede for femten år siden, »skrev forsvarerne af Sovjeternes Hus en berømmelig og tragisk side i Ruslands historie. SUKP-ledelsen bøjer hovedet i mindet om de hundreder af patrioter, også fra vores parti, der faldt i kampen mod Jeltsin-regimets ulovligheder. Æret være de, og måtte noget lignende aldrig ske igen.«

Men lad os vende tilbage til, hvad der skete den 3.-4. oktober. Magtmennesket Jeltsin tog det meget unådigt op, at den Øverste Sovjet trodsede ham. I takt med, at situationen i landet forværredes, voksede spændingerne, truslen mod »parlamentet« tog til, og det var kun rimeligt, at de deputerede fik indført

i forfatningen, at præsidenten automatisk måtte gå af, hvis han forsøgte at opløse den Øverste Sovjet.

Men det standsede ikke Jeltsin. Den 21. september 1993 udstedte han et dekret om »en etapevis forfatningsreform i den Russiske Føderation«, ifølge hvilket de folkedeputeredes mandat bortfaldt (dvs. den Øverste Sovjet blev opløst) og der skulle udskrives valg til en statsduma. Som modsvar afsatte den Øverste Sovjet i overensstemmelse med forfatningen præsident Jeltsin og tog vicepræsident Rutskoj i ed som præsident. Snart efter kendte forfatningsdomstolen, som på det tidspunkt endnu var nogenlunde uafhængig af den udøvende magt, dette lovmedholdeligt. Desuden udskrev den Øverste Sovjet fremrykkede valg af folkedeputerede og præsident.

Selvfølgerig anerkendte Jeltsin ikke disse beslutninger. Det betød, at der formelt var indført dobbeltmagt i landet. Faktisk bevarede Jeltsin kontrollen med magtstrukturene, omend ikke fuldstændigt (senere mødte jeg personligt chefen for en af det daværende sikkerhedsministeriums regionale afdelinger, der sammen med sine underordnede havde været med til at forsvare Sovjeternes Hus, hvorefter han i ro og orden var vendt tilbage til sin arbejdsplads).

Ikke desto mindre beholdt Jeltsin magten til at lægge den Øverste Sovjets bygning under belejring (efter princippet »luk alle ud, luk ingen ind«). For at tvinge de deputerede til hurtigst muligt at gøre, som Kreml ønskede, blev der slukket for strømmen og endog lukket for vandet.

Hvad der så siden skete, skal jeg straks fortælle i den artikel, der her lægges frem.

De sidste timer i Sovjeternes Hus

Prolog

Søndag den 3. oktober 1993 tilbragte jeg sammen med mine sønner med at grave kartofler i vores kolonihave. I betragtning af, hvad der senere skete, lyder det utroligt, men dengang mente jeg med en vis ret, at der ikke var noget at være bekymret over.

Reelt havde Jeltsin med sit dekret om opløsning af den Øverste Sovjet, som betød en skærpelse af magtkonflikten, om morgenen den 3. oktober bragt sig selv i total politisk isolation. Han havde ikke folket med sig, han havde ikke politikerne med sig, og vigtigst af alt var der en stor del af statsapparatet, han ikke havde med sig. Hæren stillede sig neutralt, og som vi senere skal få at se, holdt den faktisk fast ved denne neutralitet til det sidste.

Sidst i september havde jeg et møde med en repræsentant for den russiske hærs overkommando. »Selvfølgelig er vi imod Jeltsin, men det dér gedemarked,« sagde han med et skuldertræk i retning af det Hvide Hus, »støtter vi heller ikke.«

At begivenhederne ville tage denne udvikling, havde SUKP's ledelse faktisk forudsagt. Nogle dage før Jeltsins dekret talte jeg i russisk radio og sagde efter at have advaret om præsidentens forestående forsøg på at tilrane sig magten, at det ville få situationen til at køre helt af sporet. I en udtalelse fra SUKP's centralkomités sekretariat efter udstedelsen af dekretet

sagde vi, at sådan var det også gået. Vort partis ledelse fordømte Jeltsins dekret om opløsning af den Øverste Sovjet som et forsøg på statskup, men tog ikke parti for »parlamentet«. Vi havde allerede længe regnet den Øverste Sovjets politik for lige så folkefjendsk som Jeltsins. Så sent som i november 1992 havde centralkomiteen foreslået at komme ud af den politiske blindgyde ved at udskrive samtidige valg til præsidentembedet og den Øverste Sovjet.

I begyndelsen af oktober 1993 stod vi ikke længere alene med det synspunkt. Ønsket om at stoppe konflikten mellem de to magtinstanser ved at befri sig for begge parter var ved at blive fremherskende i mange samfundslag. »Nulvarianten« havde støtte fra forfatningsdomstolen, fagforeningerne, næsten alle politiske partier og selv statsadvokaturet. De regionale myndigheder, som i begyndelsen havde stået vaklende, støttede den 3. oktober i deres flertal samtidige valg. Den 4. oktober ville Føderationsrådet sikkert have stillet sig bag dette krav.

Uden opbakning måtte Jeltsin nødtvungent give sig. I et samråd den 3. oktober gav han sin tilslutning til samtidige valg før tid. Det vidste jeg dengang endnu ikke, men efter at have set i fjernsynet søndag morgen, hvordan Jeltsin erklærede sig rede [...] til »ethvert forlig«, forstod jeg, at han havde givet sig.

Ved middagstid den 3. oktober syntes et frit valg af både præsident og deputerede uundgåeligt. Det var selvfølgelig endnu ingen sejr over regimet, men sådan som tingene havde udviklet sig, ville Jeltsin næppe kunne blive genvalgt. En klar favorit var Rutskoj. Ret beset betød valget politisk død for både Jeltsin og en betydelig del af de deputerede. I det hele taget var der skabt en helt ny situation, selv om fremtiden ikke var uden skyer. Der ventede en valgkamp, som ville kræve mange kræfter og slide på nerverne. Og hvordan ville forholdet så blive til de nye magthavere? Ikke desto mindre var dette, hvad vi havde kæmpet for i et år, og hvad vi havde forberedt os på, så det gav ingen mening at beklage sig over skæbnen.

Disse og lignende tanker optog mig hele tiden, mens jeg gik og gravede i min have. Det gik skidt, jeg tabte alting, og jeg råbte ad børnene, som jeg syntes hele tiden bar sig forkert ad. Det endte med, at jeg uden at være blevet færdig stoppede arbejdet og tog hjem. Dér ventede der mig en overraskelse: Oppositionstilhængerne havde foretaget et

Udbrud fra det Hvide Hus

Strategisk set var det en fuldstændig meningsløs aktion (lige som den efterfølgende storm på Ostankino); når Føderationsrådet, som der var lagt op til, den 4. oktober havde udskrevet valg, ville Jeltsins styrker jo ikke have kunnet fastholde belejringen af det Hvide Hus længere.

Kunne det hele være spontant? I princippet var grundlaget for et udbrud ikke dårligt forberedt af myndighederne. De mennesker, som deltog i det, havde i 10 dage været udsat for fornærmelser og vold fra OMON-styrkernes side og var naturligvis klar til lidt af hvert. Blandt dem var der mennesker med kamperfaring fra flere brændpunkter. Om det skal kaldes spontant eller militært organiseret, véd jeg ikke. [...]

Faktisk så det ud til, at Jeltsin-regimet udlevede sine sidste timer. En mangetusindtallig skare af demonstranter gennem-

brød med lethed kæden af nogle tusinde OMON-betjente og soldater. Det skete så hurtigt, at det den dag i dag er en udbredt mening i oppositionskredse, at tropperne ikke blev slået på flugt, men trak sig tilbage efter ordre – med andre ord, at udbruddet var en fælde, myndighederne havde lagt. Jeg vil ikke afvise den version. Jeg vil blot sige, at jeg har mange vidnesbyrd om, at myndighederne i det øjeblik faktisk havde mistet kontrollen med situationen. Blandt andet har en række højtstående medlemmer af sikkerhedstjenesten MVD i fortrolige samtaler hævdet, at tropperne havde strenge ordrer til ikke at lade demonstranterne slippe igennem, men simpelt hen stak af i panik under mængdens stormløb.

I soldaternes og militsbetjentenes bevidsthed skete der et psykologisk knæk, som faktisk længe havde været under modning. Erfaringen, blandt andet fra begivenhederne på Tien An Men-pladsen, viser, at tropper, der i længere tid er konfronteret med demonstranter, delvis mister evnen til aktiv handling og selv til passivt forsvar. Set ud fra myndighedernes (underordnet hvilke) interesser må indsats af tropper mod demonstranter enten ske hurtigt og beslutsomt eller slet ikke.

Ostankino

Med udbruddet fra det Hvide Hus startede en skæbnesvanger kæde af begivenheder, der førte til den tragiske udgang. Det næste led i kæden blev stormløbet på radio- og TV-huset Ostankino.

Praktisk set var det ikke nødvendigt for oppositionen, eller man havde i hvert fald kunnet klare sig uden. For det første havde de statslige radio- og TV-udsendelser ændret sig betydeligt, da først belejringen af det Hvide Hus var brudt, og langtfra til Jeltsins fordel. Demonstranterne blev for eksempel af den russiske radio kaldt oprørere, og dem, der skød på dem, »folk i militært antræk«. For det andet havde oppositionen, hvis den ønskede den fulde kontrol over æteren, ikke behøvet storme selve »løgns imperium«. Uden at afsløre dybe hemmeligheder kan jeg sige, at der var flere andre nøglepunkter (på den tid praktisk taget ubeskyttede), hvor man kunne have bemærget sig radiomediet. Det kan Rutskoj og hans omgivelser dårligt have været uvidende om – jeg vidste det for eksempel.

Fra et praktisk synspunkt havde erobringen af Ostankino-telecentret således samme betydning som indtagelsen af Bastillen under den franske revolution. Men den havde selvfølgelig også umådeligt stor psykologisk betydning. Det er således åbenlyst, at en synlig sejr i ordets egentligste forstand ville have lammet regeringssiden og givet Sovjeternes Hus reel magt. »Hvorfor afvente valgresultatet, som vi endnu ikke kender, når den magt, vi ønsker, ligger lige for næsen af os?« Sådan, eller nogenlunde sådan, kan lederne i det Hvide Hus have tænkt, da de gav den skæbnesvangre ordre om at gå til Ostankino. Vi véd nu, at de tog fejl, men hvorpå begrundede de deres kalkule?

Efter med egne øjne at have overværet den reelt ublodige erobring af Moskvas rådhus og regeringsstyrkernes generalstab på Hotel Mir, da deres beskyttelsesstyrke flygtede til alle sider for det første blot nogenlunde seriøse pres, sluttede lederne af Sovjeternes Hus åbenbart, at regeringssiden ikke længere var kampduelig. Under oprør og krige sker den slags bratte psyko-

logiske skift faktisk (som jeg allerede har skrevet højere oppe). Opstandens kunst består også i at vurdere dem rigtigt og udnytte dem. Men udover psykologien må man også have det reelle styrkeforhold for øje. Fra det synspunkt var stormen på Ostankino ren eventyrpolitik, da den byggede på den forudsætning, at telecentrets bevogtningsstyrke ikke ville kæmpe. Jeg understreger dette, fordi det Hvide Hus i seriøs kamp ingen chance havde for at indtage Ostankino, og Rutskoj må som militærmand have vidst det.

Men heller ikke den psykologiske faktor blev vurderet rigtigt. I den eufori, der havde grebet dem, lod lederne af det Hvide Hus åbenbart ude af betragtning, at telecentrets specialudpegede forsvarsstyrke ikke var i kontakt med demonstrationerne og ikke blev ramt af »psykologisk opløsning«. I deres isolation i Ostankino opfattede de angriberne som en flok ballademagere og holdt sig nøje til deres ordrer.

Jeg skal ikke sige meget herom. Jeg skal blot bemærke, at det var regeringssiden, der først åbnede ild, at stort set alle dødsopfre var ubevæbnede, og at der i strid med alle krigens uskrevne love blev skudt målrettet på journalister, herunder også udenlandske (i øvrigt uforståeligt hvorfor).

Massakren i Ostankino blev et vendepunkt. Sejren gav regeringsstyrkerne nyt mod, mens oppositionssiden tværtimod oplevede et psykologisk chok, som de ikke længere kunne komme sig af. Det, der skete i Ostankino, havde kolossal betydning også i den henseende, at regeringssiden så at sige havde fået et afladsbrev for, hvad de videre foretog sig. Det, vort parti havde forudsagt allerede den 23. september, var gået i opfyldelse – at den, der først udgød blod, ville tabe. For selv om det faktisk var regeringssiden, der først udgød blod (og i det hele taget bar ansvaret for alt det langt værre, der skulle komme), var myndighederne i kraft af deres fulde kontrol med radio og fjernsyn i stand til at udlægge stormen på telecentret til egen fordel. Det blev til, at væbnede mytterister, der ikke veg tilbage for noget, havde forsøgt at styrte det lovlige demokratiske styre. Til våben, borgere! Og spørgsmålet om dette »demokratiske« styres lovlighed kunne ikke længere rejses.

Jeg tager til det Hvide Hus

I flere timer sad jeg foran fjernsynet og fulgte med i begivenhederne. Hvad jeg først og fremmest følte, var en fornemmelse af meningsløshed i det, der var sket.

Til at begynde med så det ud til, at Rutskoj ville vinde. Det fremgik både af informationerne i sig selv og af den tone, de blev meddelt i. Den sidste TV-avis på Kanal 1 viste uden kommentarer folkeskarer, der jublede over belejningsbruddet og besættelsen af rådhuset. Det mindede alt sammen om det »frie rumænske fjernsyn« i de første timer efter Ceausescus fald. For så vidt kan man sige, at Ostankino i det øjeblik var gået over til oppositionen. Derpå blev reklamen for investeringsfonden Peter den Store (den vil jeg sikkert huske til min dødsdag) afbrudt af en besked om, at væbnede personer var trængt ind i studierne, og udsendelserne på Kanal 1 ophørte.

Det stod klart, at der var indtrådt et afgørende øjeblik. Besættelsen af telecentret skulle enten være foretaget i en ruf eller slet ikke. Alt afhang af, om de specialstyrker, der skulle

beskytte telecentret, ville skyde. Hvis ikke, ville Rutskoj være præsident *de facto*. Men hvis de skød, ville oppositionen miste alt. Med de styrker, der stod til rådighed, ville der ikke kunne blive tale om at løbe storm for alvor. Inderst inde vidste jeg godt, at specialstyrkerne ville skyde, men alligevel ventede jeg med tilbageholdt åndedrag. Klokkeren otte om aftenen blev det klart af radiostationens udsendelser, at vovestykket ikke var lykkedes, og at der ville blive kæmpet eller rettere myrdet løs på for 90 procents vedkommende ubevæbnede mennesker.

Så var det, jeg endeligt besluttede mig for at tage ind til Sovjeternes Hus. I betragtning af vort partis holdning til den Øverste Sovjet var det en temmelig uortodoks beslutning (og nogle af mine kolleger bebrejdede mig den senere). Ærligt talt havde jeg i samme ånd mere end én gang erklæret aldrig at ville sætte mine ben i dette Hvide Hus. Men ét er at udtale støtte til et falleret parlament, noget helt andet at stå sammen med repræsentanterne for et måske nok udueligt, men dog forfatningsmæssigt styre, når et blodtørstigt diktatur tramper lov og ret under fode. At vise solidaritet ikke med de deputerede, men med selve ideen om forfatningsmæssighed og folkestyre – heri lå, mente jeg, min moralske pligt.

Jeg ventede næsten til klokken ni, da min kone dukkede op med forsinkelse efter at have fejret lærernes dag. Jeg ville sige farvel – for en sikkerheds skyld. Så snart min kone dukkede op, forklarede jeg hende situationen og tog af sted.

Nat

Jeg bor uden for byen og nåede derfor først ind til Sovjeternes Hus ved ellevetiden om aftenen. Da jeg var et par hundrede meter fra det Hvide Hus, blev jeg af en eller anden grund visiteret (i øvrigt for første og eneste gang). Omkring det Hvide Hus var der forholdsvis få mennesker – måske et par tusinde. Jeg gik nærmere og hørte på, hvad der blev sagt. Den generelle stemning var nedslået; man ventede et snarligt stormløb.

Det viste sig, at det selv med pressekort (jeg er chefredaktør for *Narodnaja gazeta*) var fuldstændig umuligt at komme ind i det Hvide Hus. Hvad nu? Så tilsmilede skæbnen mig. Jeg mødte nogle gamle bekendte fra slutfirsernes »uformelle bevægelse« – den tidligere leder af pressebureauet Postfaktum Glev Pavlovskij og sociologen Leontij Bysov. Vi havde ikke set hinanden i mange år. Samtalen kom straks til at dreje sig om det, der var foregået i Ostankino, og hvad der nu skulle ske. Mine samtalepartnere mente, at et stormløb på det Hvide Hus var uundgåeligt. I det store og hele hældede jeg til samme mening og sagde, at fra myndighedernes synspunkt ville det mest optimale tidspunkt være ved 3-4-tiden om morgenen. »Hvis de kan finde folk til at løbe storm,« tilføjede jeg dog og tænkte på min nylige samtale med militærfolk.

Bysov arbejdede, viste det sig, som sociolog i den Øverste Sovjet og var på vej ind i det Hvide Hus. Jeg bad ham tage mig med. Han sagde, han ville forsøge. Den var omkring halv tolv. I absolut mørke (strømmen havde myndighederne slukket for) fandt vi frem til en af indgangene. I lyset fra en lommelygte studerede vagten, en militisløjtnant, længe mit pressekort, hvor akkrediteringen til den Øverste Sovjet var udløbet, og sagde så: »Godt – lad os sige, De kom ind sammen med alle de andre

efter belejringsbruddet.« Den var jeg med på, og vi gik ind. Der var helt mørkt, så man måtte famle sig frem.

Efter at have ravet rundt i buldrende mørke så vi omsider ild. Den brændte på et kontor, som tilhørte forfatningskommissionens sekretær Oleg Rumjantsev, en anden af mine kampfæller fra den »uformelle bevægelse«.

På kontoret befandt sig Rumjantsevs medarbejdere, som han gjorde forgæves forsøg på at sende hjem, men det ville de ikke. Langt om længe fandt Oleg nogle meget vigtige opgaver til dem ude i byen, som han sagde, og der var kun os tre tilbage.

Rumjantsevs lille batteriradio kunne kun tage Ekko Moskva. Som i en propagandaudsendelse fra 30'erne opfordrede man i endrægtighed til at gøre op med »Rutskojs blodtørstige banditter« for at forsvare demokratiet. Det blev Oleg hurtigt træt af at høre på, og han gik over på rådhuset, hvor telefonen virkede, ringede til Ekko Moskva og bad om ordet. Han fik det, fordømte Jeltsins handlinger og opfordrede til at søge et kompromis. Det stod imidlertid klart, at det ville der ikke komme noget ud af. I radioen fortalte de ganske vist, at de troppedelinger, der havde været på vej mod Moskva, var standset op i udkanten af byen.

Senere, langt senere, fik jeg at vide, at man i regeringskredse helt til ud på morgenen overhovedet ikke anså sagen for klaret, men uden at have regulære tropper af betydning til rådighed frygtede et angreb fra oppositionen. Men denne var efter massakren i Ostankino allerede knækket psykologisk og var ikke engang i stand til at forsvare sig.

Hen ad to lagde vi os til at sove på stolene. Natten blev selvfølgelig angstfuld og søvnen urolig. Klokkeren blev imidlertid både tre og fire, og der kom stadig ingen storm. Alligevel blev frygten ved med at vokse.

Morgen

Ti minutter i syv blev vi vækket af skud. Ved forsigtigt at kigge ud ad vinduet kunne man se pansrede køretøjer komme farende ad kajgaden i stor fart. I det fjerne var et eller andet i brand. »Det er alligevel begyndt,« tænkte jeg.

Over samtaleanlægget kom en ordre til forsvarerne af det Hvide Hus: Der måtte først åbnes ild på kommando. Som man senere fortalte mig, døde i de minutter et stort antal civile, der befandt sig bag symbolske barrikader ovre ad stadion til. Angriberne brød ind fra den side og nåede helt op til tredje etage, men angrebet faldt meget hurtigt sammen. For nu at foregribe begivenhedernes gang kan jeg sige, at dette var det eneste forsøg på et egentligt stormløb på det Hvide Hus.

Men det vidste vi endnu ikke dengang. Vi spurgte hinanden, hvor det mon var bedst at befinde sig under stormløbet. Jeg foreslog at gå hen i nærheden af journalisterne, for her, hvor vi befandt os, kunne de i ro og mag skyde løs på os uden vidner, men først ville jeg lige vaske mig, så meget mere, som der var ikke bare koldt, men også varmt vand. Da jeg kom tilbage, fik jeg at vide, at spørgsmålet om, hvor vi skulle opholde os, for vort vedkommende allerede var løst, da der var indløbet besked til alle deputerede og ansatte om at samle sig i Nationalitetsrådets mødesal. Der gik vi hen.

I salen

Klokken var blevet otte om morgenen. Nationalitetsrådets mødesal var stuvende fuld. Flertallet af de tilstedeværende var imidlertid ikke deputerede, men ansatte ved den Øverste Sovjet. Forsamlingen sang sange (i øvrigt temmelig dårligt) og læste digte. [...] Og alt sammen i mørke ved stearinlys. Oprinet var selvfølgelig uforglemmeligt.

Politiske diskussioner af nogen art blev stort set ikke ført. Rumjantsev forsøgte at tage ordet og opfordrede igen til at finde et kompromis – han blev pebet ud (interessant nok var det de samme mennesker, der nogle timer senere var lige så enige om at tale for kapitulation, og mange af dem stillede få dage senere op til dumavalget).

I salen hørtes lyden af skud, og med jævne mellemrum blev der kaldt på læger til de sårede. En ung kvinde, korrespondent for pressebureauet Postfaktum, blev bragt op, øjensynlig såret i benet.

For øvrigt var der hen ad morgen meget få journalister tilbage. Næsten alle de udenlandske korrespondenter og næsten alle fra de større indenlandske blade havde forladt Sovjeternes Hus allerede om aftenen den 3. oktober. Af udlændingene var der kun en sorthudet korrespondent fra et eller andet fransk blad og så den uforfædede Petra fra det tjekkiske *Lidova novina*.

Af de kommunistiske organisationers ledere var der ingen bortset fra lederen af det russiske ungdomsforbund Igor Maljarov og medlem af vores sekretariat Anatolij Petrukhov. Og dog havde de endnu dagen før så ihærdigt opfordret til at forsvare »sovjetmagten«! Nu forsvarede de den tilsyneladende hjemme hos sig selv. Der er ikke noget sted at sidde, så jeg driver rundt i korridorerne, og med fare for mit liv kommer jeg gennem det område, hvor der bliver skudt, til cafeteriaet. På de forsvarere af det Hvide Hus, som jeg taler med, forstår jeg, at der ikke har været et stormløb som sådant, »de« går bare rundt og skyder (det blev senere bekræftet over for de deputerede af »sikkerhedsminister« Barannikov). Det viser sig, at det ikke er hæren, der skyder, men OMON og nogle civile »frivillige« (som det fremgår af oplysninger, som *Novaja gazeta* bragte i 1998, er der blandt disse »frivillige« ikke så få »brødre« fra mafiaen – *Forf.*)

Omkring middagstid hørtes skud fra tanks. Skuddene fik hele bygningen til at ryste. Jeg hørte tilfældigt nogle militærfolk tale om, at de åbenbart skød med løst krudt eller attrapper, eftersom granaterne ikke detonerede... Senere trykker *Novaja jezjednevnaja gazeta* en officiel meddelelse om, at af 13 tanksalver var der 4, der ikke ramte målet. Antallet af skud svarer tilnærmelsesvis til det, jeg selv nåede til, men de granater, som »ikke ramte målet«, var åbenbart løse skud. Tilsyneladende havde tankskytterne (hærofficerer, som selvfølgelig ikke udførte en kampordre, men en kontrakt – de fik nogle tusind dollars hver) besluttet at være på den sikre side, og i afventning af begivenhedernes gang skød de først med løst krudt og senere med attrapper. Først til sidst, da kapitulationen var en given ting, tog de armerede granater i brug. Så vidt jeg kunne afgøre, var der da allerede gået to timer, og at dømme efter karakteren af eksplosionerne (bygningen begyndte at

ryste kraftigere) blev der affyret 3-4 af den slags skud. Sandsynligvis har de »hjulpet« Rutskoj til at træffe den beslutning, som han traf, og som han under alle omstændigheder hældede til.

Kapitulationen

Ved totiden om eftermiddagen dukkede »sikkerhedsminister« Barannikov op i salen sammen med den deputerede Jona Andronov og en mand i camouflageuniform. Barannikov præsenterede ham som en officer »fra den side« og sagde, at han havde et forslag.

Manden i uniform viste sig at være anfører for en deling af den antiterroristiske gruppe A, der i pressen kaldes Alfa. Han lægger ud med at hævde, hvad der bekræfter mine iagttagelser, at der ikke er andre troppedelinger omkring det Hvide Hus, som er i stand til at indtage det, end Alfa, og Alfa har ikke planer om at angribe. Efter den erklæring, der vel nærmest burde opflamme de tilstedeværende til kamp til en sejrriig ende, kommer Alfa'isten med et forslag af diametralt modsat karakter: Han tilbyder at garantere de tilstedeværende »sikker retræte« fra det Hvide Hus, med andre ord kapitulation. Og alle indvilliger! Kun en enkelt kvinde, der tydeligvis ikke hører til de deputerede, forsøger at sige noget om det utilladelige i overgivelse, men hun bliver tvunget til at holde mund...

Alfa'isten vender sig, åbenbart tilfreds med salens reaktion, mod Rutskoj og den velfornøjede Barannikov. Der indtræder et øjeblik stilhed. Nede ad kajgaden til grupperer der sig nogle hundreder mennesker i civil, at se til meget lig butiksvagter. Åbenbart er det en reservestyrke for det tilfældes skyld, at Rutskoj skulle sætte sig på bagbenene. Så skal disse fyre forsøge at trænge ind i Sovjeternes Hus som fortørnede fredelige borgere. Hvis det lykkes, vil de kunne anrette hvad som helst. Hvad kan man vente sig af en »folkemængde«? Hvis det ikke lykkes – så har vi at gøre med sagesløse dødsopfre for rutskisternes galskab. Forhåbentlig vil det gøre indtryk på den offentlige mening og i hæren.

Men der blev ikke brug for reservestyrken. Næppe var de deputeredes navne råbt op (jeg kan jo tage fejl, men jeg tror ikke, der var mere end hundrede og halvtreds mennesker ud af næsten tusind), før det blev proklameret, at gruppen A »havde taget Sovjeternes Hus under sin beskyttelse«. Da var klokken omkring halv fem.

Det blev meddelt, at efter visitation skulle alle gå ned på kajgaden og stige op i de ventende busser. De skulle køre os til metroen. Uden større lyst til at blive visiteret igen forlod jeg salen som en af de sidste. De fleste var allerede kommet ud, da der lød en kommando: Vi skulle gøre omkring og uden kontrol gå ud ad de andre døre. Denne sidste gruppe på 100-150 mennesker blev faktisk lukket ud uden kontrol. Hvorfor det skete, er mig den dag i dag en gåde.

Vi går ned ad trappen mod kajgaden. Bag os står de fire øverste etager af det Hvide Hus i brand. På den anden side af floden ses en stor folkemængde, der står og kigger på den brændende bygning. Nedenfor holder tanks, som man i al denne tid ikke har set noget til. Hæren holder sig neutral (den eneste undtagelse – de 13 skud – har jeg allerede nævnt).

Galgenfuglene nedenfor, der skulle forestille den fredelige

befolkning, er allerede sendt væk. Busserne begynder at komme for at hente dem, der er kommet ud fra Sovjetternes Hus – nogle virkelig til metroen, andre direkte til politistationen. Til os kommer turen ikke. I over en time venter vores gruppe – den, der var kommet ud uden kontrol – på trappetrinene. Omsider, da det allerede er ved at blive mørkt, kommer der besked om, at busserne »sidder fast«, og at vi må gå til fods. Som for at understrege disse ord affyrer en eller anden en langvarig maskingeværssalve højt over vore hoveder, og skønt der reelt ikke er nogen fare, styrter vi alle skrækslagne af sted i den anviste retning.

Alfa fører os til det nærmeste hus og er så væk efter i egen formening at have fuldført sin opgave. Der var endnu mere end en times gang til metrostationen Begovaja (alle de nærmestliggende stationer var lukket på grund af kamphandlingerne). Det var forbløffende, så hurtigt folk havde vænnet sig til borgerkrigsatmosfæren. De få, jeg mødte (der blev også hele tiden skudt et eller andet sted ikke så langt væk), forklarede mig helt roligt, som om det var noget normalt, hvilken vej det var sikrest at gå.

Ved nedgangen til metroen kom jeg en enkelt gang under beskydning, og to gange fik jeg kontrolleret mine papirer (dvs. jeg blev stillet op ad muren). Det kunne også være endt meget

skidt, Det fremgår af en grufuld episode, jeg var vidne til.

På vej forbi nogle OMON-biler, der holdt langs fortovet, hørte jeg skrig og så en blødende mand, der blev tævet brutalt af nogle efter alt at dømme fulde OMON-betjente. De slog og sparkede ham, mens de råbte: »Din forsvarskæmper! Hvor mange af vores har du slået ihjel?« Manden bønfuldt sine bødler om at slå ham ihjel og lade være med at plage ham. Indtil da havde jeg kun set den slags i biografen og havde aldrig regnet med selv at skulle støde på det – og så her i centrum af Moskva! Det hele varede kun i nogle sekunder, fordi manden pludselig rev sig løs og stak af. Han forsvandt bag en bil, og derfor så jeg ikke mere. Men at dømme ud fra de maskinpistolssalver, som lød derfra, er hans bønner blevet hørt...

Den slags tilfælde var ikke sjældne. Blandt oktoberbegivenhedernes døds ofre faldt størstedelen ikke i kamp eller for beskydning, men blev skudt ned med koldt blod og uden ret og dom. Hvor mange blev slået til krøblinge eller blot gennemtævet? Og alle disse forbrydelser forblev ustraffede, selv om ofrenes antal løb op i hundreder. Læseren kan selv afgøre, om dette svarer til hans forestillinger om et demokratisk samfund.

[...]

Kort nyt fra de tidligere sovjetrepublikker

Af Aksel V. Carlsen

BELARUS

I Hviderusland/Belarus har en ny lov om politiske partier ramt kommunisterne i partiet »En retfærdig verden«. Partiet nægtede bl. a. at indsende personlige oplysninger om hvert medlem til myndighederne, som det blev krævet. Indtil for nylig var der 15 legale partier. Efter den nye lov er nu kun 4 overfor præsident Lukashenko loyale partier tilladt (herunder Hvideruslands kommunistiske parti, som med en ministerpost er en del af systemet). Som omtalt i min bog *Belarus/Hviderusland vil forandring* (Forlaget Solidaritet, 2021) blev den kommunistiske bevægelse splittet i 1996 efter Lukashenkos statskup, hvorefter de kommunister, der var modstandere af et stærkt præsidentstyre, gik i opposition. Da styret ikke kunne acceptere eksistensen af to kommunistiske partier, blev sidstnævnte i et år elimineret, men blev atter legitimt ved bl. a. at skifte navn til »En retfærdig verden«. Dette parti har nu i 15 år samarbejdet med vesteuropæiske kommunister og socialister inden for European Left. Det nu forbudte parti vil nu omorganisere sig og stifte en partiforbredende organisation.

RUSLAND

I Rusland er situationen især efter Ukrainekrigens start for kommunister og andre venstrekræfter skærpet. Parlamentets (Dumaens) næststørste parti KPRF er kritisk overfor regeringens sociale og økonomiske politik, men bakker loyalt op om præsident Putin og har endda overtaget et stort udsnit af hans national-konservative fortælling. Især hvad angår Ukrainekrigen. På dette grundlag lykkedes det KPRF ved det nylige valg at bevare sine guvernørposter i to regioner (Orjol og Khakasija).

Landets 3-4 andre, mindre kommunistiske partier er splittet i forhold til krigen. De kræfter, der betragter krigen som imperialistisk både fra Vestens og Ruslands side, har med henvisning til erfaringen fra 1. Verdenskrig oprettet et tværpolitisk netværk af »Kommunistiske internationalister«.

En bølge af repressalier har ramt mange venstrefløjaktivister. Endda enkelte lokale KPRF-politikere. Det måske mest groteske eksempel er arrestation og fængsling af den internationalt kendte marxistiske sociolog Boris Kagarlitskij. Han var ganske vist medunderskriver sammen med flere venstrekræfter på en udtalelse imod krigen i Ukraine, men blev dømt for »terrorisme-sympatier« og »disrespekt overfor Ruslands militær« i en i øvrigt lødig og nøgtern analyse af det første ukrainske angreb på den russiske Kertj-bro til Krim sidste år. Både Kagarlitskij's fængsling og senest den fremtrædende marxistiske økonom Alexandr Buzgalins død er et stort tab for hele den russiske venstrefløj. Begge har de i en årrække har været nøglefigurer i russisk marxistisk oplysning og politisk mobilisering.

Repressalierne har medført, at mange aktivister er flygtet til Armenien, Georgien, Kasakhstan eller Vesten. Tilbage i Rusland eksisterer stadig i flere byer marxistiske læseklubber

samt streaming-kanaler, der dagligt sender skarpe politiske debatter og analytiske oplæg, som lægges ud på *youtube*. Andre udadvendte politiske aktiviteter er sjældne.

ESTLAND

I EU-landet Estland har myndighederne flere gange forsøgt at opløse det socialistiske Venstreparti, der er medlem af European Left. Efter to års tovtrækkeri i retssystemet blev partiet i 2022 atter registreret og opstillede ved dette års parlamentsvalg. På deres liste opstillede også folk fra bevægelsen »Sammen«, der støttes af landets russiske etniske mindretal og – lige som Venstrepartiet – arbejder for international afspænding og ligestilling af landets forskellige etniske grupper. Listen opnåede 2,3 % af stemmerne og kom ikke over spærregrensen. Nu har højesteret dog annulleret Venstrepartiets registrering og sat en advokat fra det konservative parti til at stå for en endelig eliminering af partiet.

LITAUEN

Et andet EU-land Litauen har iværksat en massiv heksejagt på politiske anderledestænkende. Kommunisterne er forbudt. Det lille socialistiske parti har været udsat for repressalier. Dets ex-formand, journalist og ex-diplomat Algirdas Paleckis afsøner 6 års fængsel for »landsforræderi«. Anklagen dækker over hans undersøgende journalistik, som retten tolkede som »pro-russisk«. Flere af partiets aktivister er anholdt med lignende anklager. Nogle er flygtet til Rusland eller Belarus.

I et forsøg på at bevare venstrefløjens kritik af landets asociale politik er flere socialister gået ind i en ny, bredere græsrodsorganisation med det originale navn »Dawn of Justice« (hvilket minder om titlen på en film om Superman og Batman). Denne organisation har i forhold til krigen i Ukraine opfordret til international afspænding, realforhandlinger til fordel for genskabelse af Ukraines neutralitet og afmilitarisering af Litauens udenrigspolitik.

ARMENIEN

Den tragiske udvikling for armenierne i enklaven Nagorno Karabakh har skærpet den politiske situation i selve Armenien. En broget opposition har vendt sig kraftigt imod præsident Nicole Pashinyan, som mange anklager for at have været for svag i forhandlingerne med Aserbajdsjan. De armenske kommunister er en del af denne opposition. De kritiserer ham desuden for at have lagt afstand til Rusland og for en politisk tilnærmelse til Vesten, bl. a. ved for første gang at tillade fælles militærmanøvre med USA.

Dansk-Russisk Forening Sjælland

Lokalforening for region Sjælland for kulturelt, humanitært og mellemfolkeligt samarbejde med Rusland

inviterer til nytårstaffel med kaffebord og foredrag om Kina
Arrangementet finder sted onsdag den 17. januar, 2024, kl. 19-21, i Holmegaardhallens mødelokale,
Glasværksvej 1, Fensmark, 4684 Holmegaard

To danske DKP'ere tager temperaturen på Kina

22 repræsentanter for kommunistiske partier fra Danmark, Sverige, Norge, Finland, Storbritannien, Irland, Canada og Australien deltog i tidsrummet 24/6 – 5/7 i år i en studierejse til Kina med temaet ”Kinas vej til Modernisering”.

Vores udsendte medarbejder, Anker Schjerning, har inviteret sin danske rejsefælle Patrick Jakobsen, Køge. Sammen vil de fortælle om deres oplevelser i **Riget i Midten** - verdens ældste stadig eksisterende civilisation - og vise billeder fra rejsen og fra opholdet i et land, som har 1,4 mia. mennesker, dvs. 17,6 % af jordens befolkning, og som arealmæssigt er verdens tredjestørste land, kun overgået af Rusland og Canada. Kina regnes også som verdens næststørste - måske største? - økonomi, hvilket illustreres af, at World Economic Forums årsmøde i Davos i Schweiz i år blev gentaget af endnu et Davos – møde i Kina.

Alt dette styres med fast hånd af Xi Jinping, Kinas Kommunistiske Parti, som jo i sidste ende står bag invitationen af de 22 kommunister fra 8 forskellige lande. To af de inviterede vil under nytårstafflet fortælle om, hvad de – og Kina - fik ud af besøget.

Her ses de to Kina-farere,

Anker 79 år, Patrick 35.

*Har de mon lagt mærke til
de samme ting?*

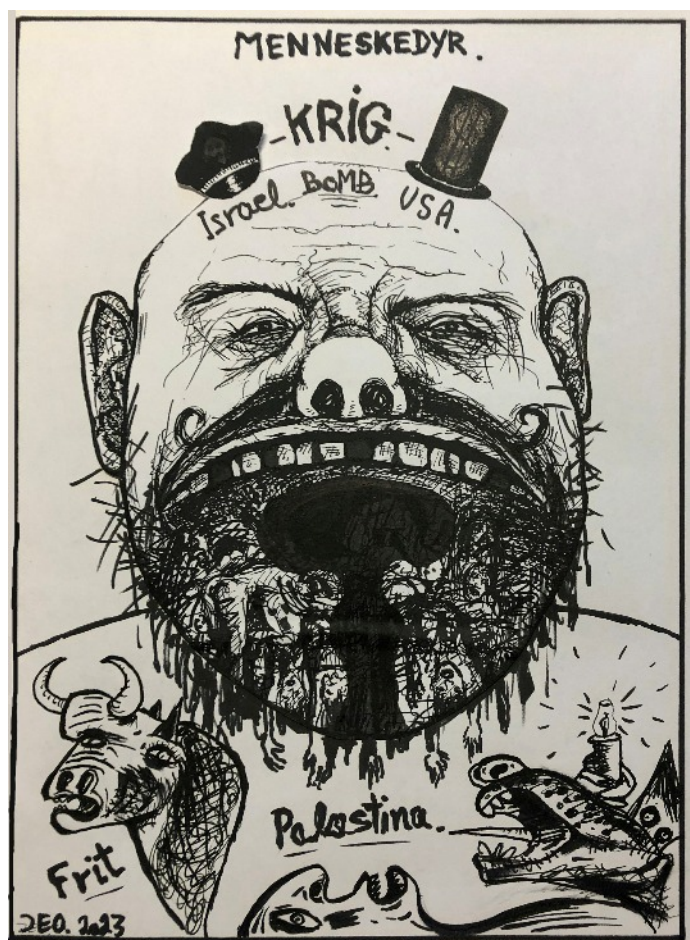

Entré for alle: 50 kr. for kaffebord. Drikkevarer kan købes.

Jubilæer

Cornelius Gry-Liljensøe fra DKP's landsledelse har været til reception i anledning af 74-årsdagen for grundlæggelsen af den Kinesiske Folkerepublik og ses øverst sammen med ambassadør Feng Tie.

På det nederste billede ses han med førstesekretær ved den Demokratiske Folkerepublik Koreas ambassade i de nordiske lande Ryang Song Ho ved fejringen af 78-årsdagen for grundlæggelsen af Koreas Arbejderparti.

Menneskedyr

Tegning: Jan Ellis Olsen

Inden programdiskussionen

Af Niels Rosendal Jensen

Det er besluttet, at det genforenede DKP skal formulere et nyt program frem mod den kommende kongres i 2024. Det følgende skal ikke tage luften ud af en kommende diskussion. Formålet er alene at pege på nogle udeståender, som vi skal have drøftet i den kommende tid.

Kommunisternes program fra 1976, som de tidligere, nu genforenede partier tog deres udgangspunkt i, er i mange henseender et fremragende ideal at stile efter. Det er samtidig et program, som ikke kan hævdes at være på højde med tidens udfordringer. Dengang eksisterede der en realsocialistisk verden, anført af Sovjetunionen. Der fandtes således to supermagter. Siden da er der en supermagt, der påberåber sig retten til at bestemme over verdens forløb. Den opkommende stormagt Folkerepublikken Kina betragter USA som fjende, hvorfor den skal bekæmpes. Kampen står således om det amerikanske krav om at agere verdens eneste supermagt over for det kinesiske standpunkt, at vi allerede lever i en multipolær verden. Dengang var der også voldsomt røre i de tidligere kolonier i retning af anti-imperialistisk modstand. Det ses relativt sjældent, men udtrykkes dog. Endelig taltes om arbejderklassen i de vestlige lande som en afgørende kraft i opgøret med imperialismen. Den findes, men er splittet i mange henseender og udgør p.t. ikke samme kampkraft som dengang. Desuden er der indtrådt nye træk, som blev antydnet i programmet, men som i dag har helt centrale betydninger for menneskehedens overlevelse (den eskalerende miljøkrise).

Mellemkonklusionen er, at der eksisterer en fælles anerkendt platform, som vi kan arbejde videre ud fra.

I min regnskabsbog har vore store forgængere bogført både det ene og andet, baseret på nedskrevne og teoretisk bearbejdede erfaringer fra klassekampe siden 1790'erne under den store franske revolution og fremefter. Men har vi kræfterne til at formulere et nyt program, eller skal vi være mere beskedne? Op til vedtagelsen af 76-programmet forløb en toårig periode fra et gennearbejdet udkast i form af en omfattende debat om programmet med både medlemmer og interesserede udefra. Den proces kulminerede så i vedtagelsen på 25. kongres.

Dette kan der ganske givet menes både dette og hint om.

De kommende betragtninger tager ikke stilling til det spørgsmål, men nøjes i al beskedenhed med at pege på nogle hjørner, vi kunne begynde med. Jeg peger på tre hjørner eller problemer.

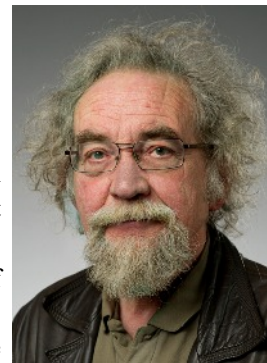
Det første er **Magtens problem**. Vi har i praksis kunnet pege på flere helt relevante betragtninger angående opbygning af positioner i klassekampen – i fagbevægelsen, i lejerbevægelsen og blandt de unge. 76-programmet er tilbageholdende i dette spørgsmål, som jeg læser det i dag. Forandring skal bygge på et folkeligt flertals mandat, og vi slår kun til, hvis reaktionære kræfter prøver at dreje hjulet den anden vej. Kan vi vove det ene eller begge øjne ved at fremhæve, at fredelige overgange er sjældnere end ønsket? Kan vi forestille os en

dansk særvej eller en nordisk for den sags skyld? Min vurdering er, at grundlæggende revolutionære forandringer kun kan være et udkomme af et bredere revolutionært opsving i Europa eller måske endda globalt. De negative erfaringer er også bogført:

Skal vi gentage erfaringerne fra Chiles folkefront, der blev kuppet af CIA i 1973? Når vi lærer på godt og ondt af erfaringerne, så ser vi hele tiden, at folkemagten skal sættes over pengemagt. Burde disse erfaringer ikke indgå i vore drøftelser? Ikke alene som en national folkemagt, jfr. kampen mod EF, men faktisk som en europæisk fælles bestræbelse på at erobre de magtpositioner, der gør det muligt at kontrollere kapitalen og derefter nedbryde dens magt.

Det andet er **Overgangens problem**. Hittidige erfaringer peger på to modsatrettede fremgangsmåder. I *Manifestet* nævnes en liste på 10 punkter, som følger efter en kommunistisk revolution, og som ikke kan undgå at medføre despotiske indgreb i ejendomsretten og i de borgerlige produktionsforhold. Pointen er imidlertid, at de under bevægelsens forløb vil vokse ud over sig selv og er uundgæelige som middel til at revolutionere hele produktionsmåden. Vi kan her tillade os at konstatere nødvendigheden af arbejderklassens kontrol over de afgørende økonomiske og politiske magtcentre. Dvs. at staten optræder som platform for den politiske kamp. Her deler den kommunistiske bevægelse sig i to: På den ene side finder vi dem, der anlægger strategien om en erobring af det bestående militært-bureaukratiske statsapparat for på den baggrund at nationalisere de privatejendomsretlige forhold til produktionsmidler (maskiner, råstoffer og finansmidler) såvel som jord. Denne statsliggørelse vil så skridt for skridt kunne overdrages til den arbejdende befolkning. Men kan den faktiske tilegnelse af produktionsmidlerne foregå gennem statsejendom? I hvert fald var og er det ikke, hvad vi kan læse i Marx' skrift om Pariserkommunen. Dette var altså et delvist farvel til den ene sides statsfætichisme. Denne forenkling er nok rigeligt grovkornet, for læser man f.eks. de franske kommunisters gennearbejdede forslag til fælles regering, er der ikke tale om alene at lægge vægt på nationalisering som sådan. Nationalisering sigtede også efter at udvide arbejdermagten på de enkelte arbejdspladser.

Den anden side erstatter oppefra med nedefra og tænker i former af rådsdemokratisk »modmagt«, som ganske enkelt erstatter statsmagten. Det kunne tyde på, at der her trækkes på tankegods fra anarko-syndikalismen og klassiske anarkistiske teorier, men tilført nye erfaringer fra f.eks. zapatisterne i Mexico. Erfaringerne er imidlertid også skåret i pap. Kapitalismens magtapparater har igen og igen formået at indoptage mangt og meget – tænk bare på den voldsomme sociale kritik i 1970'erne af udbytning m.v. Dvs. modmagt kan overleve og udvikle sig på kanten, men aldrig bevæge sig ind i centrum. Kapitalismen vil aldrig give mennesker den magt tilbage, som gør, at de kan

komme i en situation, hvor de kan regulere deres forhold på egen hånd.

Når begge disse strategier ikke fører til målet, hvad gør man så? Ja, det er et afgørende spørgsmål, fordi det er her, at vi skal udvikle politikken.

For det tredje går vi hermed over til **Bevægelsens problem.**

Som det er kammeraterne bekendt, udviklede Antonio Gramsci en praksisfilosofi, som tilbyder kraftfoder til at tænke i og udvikle løsningsmuligheder. Men også en mindre kendt, men stærk marxistisk teoretiker, Henri Lefebvre, der i en lang periode var medlem af Frankrigs kommunistiske Parti, har ydet sit bidrag til at bevæge os fremad. Gramsci er kendt for at anerkende Lenins »bevægelseskrig« i den russiske efterkrigsperiode, men samtidig også pege på, at i vesten måtte det handle om »stillingskrig« for at erobre hegemoniet over hverdagsbevidstheden hos »de subalterne klasser« (altså de undertrykte og udbyttede klasser). Gramscis udgangspunkt var, at bevidstheden hos de brede lag påvirkes og skabes af kirken, politiske partier og patriotiske foreninger. De skal imødegås med henblik på at opbygge en selvbestemt bevidsthed i den arbejdende befolkning for at kunne gennemføre målet om menneskelig frigørelse. Det er her, at Gramsci taler om organiske intellektuelle, der er forbundet med folkemasserne, og hvis opgave er at revolutionere måden at tænke på. Gramscis pointe er, at hermed kan partiet bidrage til at opbygge en kulturel og samfundsmæssig blok af de subalterne i de forskellige sociale lag i den arbejdende befolkning og på den måde skridt for skridt lade

dem komme til bevidsthed om sig selv og deres historiske opgave.

Henri Lefebvre går adskillige skridt videre ad den vej i sin *Kritik af hverdagslivet*. En vigtig pointe her er, at kapitalens negative logik ikke alene rammer industriarbejderen, men derimod alene i kraft af udbredelsen af kapitalistisk værdimaksimering griber ind i alle sfærer af det menneskelige liv: uddannelse, sundhed, familien, kunsten og kulturen og det økologiske kredsløb som livsgrundlag for alle mennesker. Alle disse områder i hverdagslivet underkastes ved hjælp af den kapitalistiske økonomi den privatøkonomiske akkumulations- tvang. Naturligvis lykkes det aldrig 100%, fordi mennesker jo ikke bare er appendikser til kapitalen. Der opbygges tværtimod praksisbevægelser af modstand. Arbejderbevægelsen er en, men kun en af flere. For os den væsentligste, selvklart! Tillige omfatter modstanden også den økologiske bevægelse, herunder klimabevægelsen, kvindebevægelsen, de anti-koloniale befrielsesbevægelser og fredsbevægelsen, som må og skal inddrages i den proletariske kamp mod den verdensomspændende og ekspanderende kapitalisme. Udfordringen er: Hvordan skabes en fælles paraply for disse spredte bevægelser med hver deres grundlag og mulige indbyggede spændinger? Det ville være en presserende opgave at finde svar på i en programdiskussion.

Nyt er dette næppe, men er det tilstrækkeligt indoptaget i vores tænkemåde? Og ikke mindre vigtigt, hvad betyder det for vores politiske arbejde?

Kom til hyggeligt julemarked hvor du kan købe dine julegaver. Bøger, plader, hjemmestrik og nips. til gode priser. Gløgg og æbleskiver kan købes. Onsdag den 6. december 13.00-17.00. Frederikssundsvej 82, 2400 København NV.

Danmarks kommunistiske Parti
Frederikssundsvej 82 2400 København NV.
Gå med - Kommunisterne.dk

Tanker i anledning af Jens Fransens »Tanker i anledning af 70-året for Stalins død«, Skub august

Af Bernhelm Booß-Bavnbeek, matematiker og emeritus ved Roskilde Universitet (RUC), medlem af Enhedslistens Brønshøj-Husum-Tingbjerg afdeling og Enhedslistens freds- og konfliktløsningsgruppe (FKG)

Forleden fik jeg en email fra en klog mand: »Det politiske klima i DK er pilråddent: medens nogen er ved at fejre 80-året for danske jøders flugt fra nazisterne her i landet, ser vi en kampagne mod palæstinensere, der bringer os minder om kampagnerne mod jøderne, og samtidig er der en stadig mere militant kampagne mod alle, der ikke støtter op bag folkemordet på palæstinenserne; men også et militant politisk klima varmet op af den totale ensretning i kølvandet på krigen i Ukraine. Det er velkendt, at mange iagttagere betegner USA's politiske system som et et-partisystem, når det drejer sig om militær- og udenrigspolitik: det danske Folketing er ved at opvise lignende træk.«

Ensretningen i det danske medie billede er set før, og vi må spørge, hvor gode danske kommunister har været til at modstå presset og til at nuancere debatten? JENS FRANSEN fra Slagelse kiggede på perioden fra befrielsen (1945) til Stalins død (1953), dvs. den periode, hvor den Kolde Krig begyndte og had og fordømmelse af russiske hhv. sovjetiske ledere vendte tilbage og voksede frem også i danske medier.

Det er interessant, at Fransen bekræftede, at danske kommunister dengang ikke bukkede under for det pres, men stod med i nogle sager måske for stift oprejst ryg for at nuancere debatten. Han gør grin med sit udpluk af citater fra udvalgte danske kommunister på den tid med deres hyldelse til Stalin, som jeg læser ganske anderledes. Jeg lægger mærke til den åbenlyse anerkendelse og dybe hengivenhed. Jeg formoder, at alle mennesker, der levede dengang og endnu ikke er døde, kan huske den dag, vi fik nys om Stalins død. Jeg var hos min tante Lydia, onkel Heinrich og fætter og kusine Heinz og Liesel på deres bondegård i Westfalen. Jeg skulle hjælpe med at sætte små roeplanter i lange rækker. Jeg husker den bedrøvede stemning ved middagsbordet, følelsen af usikkerhed ved tabet af Stalin, af den mand, der stod for stabilitet og fredelig sameksistens. Ville det gå os som koreanerne? Aviserne berettede om hundreder millioner af mennesker, der gik i sørgetog de følgende dage rundt om i verden, de største optog i menneskeheds historie! Og så er der en ukendt mand i en ukendt by i et land, som vi næppe finder på de fleste verdenskort, der håner disse tilkendegivelser som komiske. Hvad er komisk, reaktionerne dengang eller nu?

Ikke komisk, men beklageligt og misvisende er, at der hos Fransen mangler en omtale af kommunisternes grunde og argumenter og oplysning om den historiske baggrund til *Skub*-læserne. Det vil jeg supplere med her for at få nuancerne med.

1. Meget passende begynder Fransen med at gengive en tysk

partisang fra tiden efter anden verdenskrig (skrevet 1949, kort efter dannelsen af enhedspartiet SED i den sovjetiskbesatte zone, der skulle holde styr på en befolkning, som få år tidligere i sit store flertal havde stået last og brast med Nazisterne). Sangen hylder den *demokratiske centralisme*, dvs.:

a) De enigt handlende kommunistiske partiers og internationale bevægelers styrke over for den kort forinden d. 4. april 1949 fuldbårde stiftelse af NATO (mere karakteristisk for de østtyske kommunisters propaganda på den tid ville det nok have været, hvis Fransen havde gengivet den antimilitaristiske sang fra mellemkrigstiden, som omkring 1950 blev populariseret og aktualiseret i DDR: *Es geht durch die Welt ein Geflüster*, eller *Kominterns hymne*, sunget den gang på tysk).

b) Anerkendelse af, at vi nogle gange skylder enkeltpersoner anerkendelse for ledende tanker og forudseende indsigt. Personlighedens rolle i historien skal ikke negligeres. Dette gælder ikke alene Marx, Engels, Lenin og Stalin, men i alle videnskabelige discipliner såsom Einsteins og Bohrs rolle i fysikken, William James' og Vygotskys rolle i psykologien osv.

c) Nødvendigheden af partidisciplin, som vi også kender den fra det danske partisystem, dvs. ikke at holde fast ved egen mening for enhver pris, men at svinge og svaje med partiet. Kammerater, der i deres handlinger afviger fra den besluttede linje, skal ud af partiet. De skal forfølges politisk – dog ikke statsligt og ikke med vold. Men ud skal de; den styrke, som kommer til udtryk i sangen, beror for en stor del på, at borgerne kun skal høre et parti med én mening, som folk så kan regne med, og ikke se en sæk græshopper, der hver hopper i sin retning.

d) Intern kompromisløshed: Mange kommunistiske partier havde en kontrolkommission for at opspore fraktioner og agenter (det blev i min tid i det vesttyske DKP kraftigt nedtonet).

2. Sovjetunionens kommunistiske partis historie er på den ene side fyldt med mange forholdsvis små kontroverser og på den anden side med nogle få beslutninger, som måske var nødvendige, men til tider havde store menneskelige omkostninger. Stik imod Gorbatsjovs løfter om *Glasnost* publiceredes hverken under Gorbatsjov, Jeltsin eller Putin protokollerne fra det sovjetiske kommunistpartis kongresser i mellemkrigstiden.

Jeg har valgt at kommentere følgende seks beslutninger fra den tid.

I. Jeg er imponeret af og begejstret for den store vægt, Krupskaya, Stalin m.fl. lagde på *alsidig personlighedsudvikling, polyteknisk almendannelse og kreative evner*. Tænk, at kommunisterne dengang i deres organer og dagblade ivrigt diskuterede nye, krævende, musikalske kompositioner af avantgarde-komponister som Sjostakovitj med pro og contra, hvad der senere

blev udlagt som tegn på *totalitarisme* og stod i skarp modsætning til andre epokers herskeres rene konsumholdning til musikken som underholdning eller marchmusik med pomp og statusforøgelse. Det skete fremfor ensidig satsning på materiel rigdom og produktivitet. Det var meget fremsynet og affødte mange progressive ideer, men var måske, måske ikke ganske upassende i den historiske situation.

II. Naturen. Jeg er på baggrund af min egen forskning i klimamodeller måske endnu mere imponeret af og begejstret for de nøgleskridt, der blev taget i USSR til udviklingen af økologisk økonomi under Stalins ledelse allerede i 1920'erne, bl.a. ved at placere statistiker S. G. Strumilin, for resten en tidligere mensjhevik, centralt i økonomisk planlægning til at overvåge udarbejdelsen af verdens første system af materielle balancer, dvs. en overførsel af enhver bondes basale overvejelser til stor målestok. Den slags *input-output matrixer* er en forudsætning for menneskehedens rationelle kontrol med sit stofskifte med naturen og næppe til at realisere under decentrale andelsbrug eller kapitalistiske forhold.

Jeg må dog tilføje, at USSR's ledelse i de første årtier tilsyneladende ikke altid har været i stand til at give økologiske problemer den rette opmærksomhed: Visse industrielle storskalaforetagender fik således ikke en tilstrækkeligt omfattende økologisk basis. *Offensiv mod naturen* blev ganske vist først karakteristisk for 1950'erne og 60'erne (i USSR såvel som den kapitalistiske verden); men den har nok, her som hisset, rødder der rækker tilbage, i USSR støttet af den teknologioptimisme jeg nu kommer til.

III. Jeg er også imponeret af og begejstret for den store vægt, de sovjetiske kommunister tilskrev *videnskabernes fremskridt og autoritet* med nogle af århundredets betydeligste opdagelser og udviklinger især inden for matematik, naturvidenskab, psykologi og makroøkonomi. Jeg afviser dog den allerede hos Lenin og Bucharin efter min opfattelse overdrevne fremskridts-tro, som om fremskridt i videnskab og teknik automatisk vil lette løsningen af nationale og internationale problemer. Et bizart (og ellers meget sympatisk) træk var, når kommunisterne påberåbte sig TROFIM LYSENKO's plantegenetiske forskning, som skulle have dokumenteret en *epigenetisk arv*, dvs. mulighed for arv af tilegnede egenskaber. Denne dengang overhovedet ikke efterviste hypotese brugte kommunisterne som redningsanker for at afvise de også i mine øjne menneskefjendske forslag fra unge, højt kvalificerede tysk-uddannede og velmenende moderne genetikere, der – efter britisk, tysk og dansk eugenisk forbillede - ville udrydde kulakmentalitet ved massesterilisering af mændene på landet og opfostring af proletarisk blod, eller de gode råd, som den US-amerikanske genetiker og Nobelpristager i 1946 H. J. Muller i 1936 gav om, at man i Sovjetunionen skulle »order our reproduction [by artificial insemination of all women with selected male germs (sperm)] that a considerable part of the very next generation might average, in its hereditary physical and mental constitution, half-way between the average of the present population and that of our greatest living men of mind, body, or »spirit« (as we choose)»¹. Føj for satan! Sådan noget ønskede kommunistpartiet IKKE! Lysenko-propaganda var *videnskabeligt ubegrundet*,

men politisk rigtig (sådan Hans Kirks formulering i DKPs partiledelse efter krigen; en lignende konflikt havde vi i foråret 2020, da det politiske system i Danmark og mange andre lande heldigvis med videnskabeligt ikke fuld ud begrundede restriktioner sejrede over de gode råd fra højt kvalificerede epidemiologer i alle hjørner af verden, der satsede på at opnå flokimmunitet imod COVID-19 så hurtigt som muligt uanset de hobe af lig af gamle mennesker, der ville være at forvente). Lysenko-propaganda blev dog også »politisk forkert«, da dette politiske formynderi over genetisk forskning fortsatte, efter at genetikernes begejstring for eugenik allerede var overstået.

IV. Angivelse af minoriteternes nationalitet eller etnicitet i pas var et velment forsøg på *beskyttelse af mindretalsrettigheder*. Men beklageligvis kunne ordningen misbruges; den kunne fortolkes f.eks. som antisemitisk, hvad den måske også var indimellem.

V. *Andelsbrug eller statsbrug i 1930'erne?* Til trods for Sovjetunionens ufattelige geografiske udstrækning og rigdom på råstoffer har agrarpolitik været central for økonomien dengang ligesom i alle andre ulande. Som senere i Folkerepublikken Kina ændrede agrarpolitikken sig gentagne gange også i USSR. For detaljerne dyk ned i Ludo Martens' standardværk *Un autre regard sur Staline* (Et andet syn på Stalin) (EPO, 1994). Bogen er i mange henseende sammenlignelig med Grover Furrs bøger omtalt ved Ali Hansen i dette nummer af *Skub*, dog præcisere dokumenteret vedrørende landbrugets kollektivisering og følgerne.

Kort sagt: Som jeg ser det, havde Bucharin allerede under Oktoberrevolutionen en slags kulturrevolution i tankerne, der i forbindelse med markedselementer skulle øge produktionen og sikre madforsyningen for bybefolkningen. Under borgerkrigen kunne det ikke komme på tale. Bagefter tøvede et flertal af kommunister med Stalin i spidsen. De orienterede sig mod at efterabe den agrar-industrielle udvikling i de højtudviklede kapitalistiske stater, blot med andre ejerforhold. De forestillede sig, at alt skulle organiseres kollektivt med en statslig planlægning, og forsyningerne skulle garanteres med magt. Det er et tragisk kapitel under og efter borgerkrigen, hvor bønderne var villige til at brænde en hel kornhøst af, for at byerne skulle sulte og gøre oprør mod det nye styre. Det er svært at tage stilling til det fra Danmark. Skulle man lade bybefolkningen dø af sult med satsning på bøndernes Kooperation eller udøve tvangsfordeling?

VII. *Forholdet til Nazityskland:* Var udrensninger i officerskorpset og blandt tekniske specialister, kulturskabere, ledende forskere og administratorer i 1930'erne og Molotov-Ribbentrop-pagten fra 1939 nødvendige og velbegrundede? Det er et tragisk og mørkt kapitel på linje med borgerkrigen og landbrugs-kollektiviseringen med mange endnu ikke fuld opklarede begivenheder.

Jeg selv kender kun til en af disse hundredetusinder af, efter alt at dømme, afskyelige begivenheder af uacceptabel råhed, nemlig strafforfølgelsen i 1938 af en kendt matematiker, Fritz Noether, der i 1933 emigrerede til USSR, men fortsatte med sit videnskabeligt samarbejde med fagkolleger i Nazityskland om emner af militær relevans. Så vidt jeg har læst mig til, blev han

Stalin fotograferet ved Teheran-konferencen i 1943. Amerikansk pressefoto fra USAs regering. Wikipedia.

ikke dømt for landsforræderi eller spionage, men for hans insisteren på sin ret og den samfundsmæssige nødvendighed af internationalt samarbejde i matematisk-naturvidenskabelig frontforskning. Alt dette skete under NKVD-chefen Nikolaj Ivanovitj Jezjov, muligvis som en enkelt brik i et internt opgør mellem forskellige partigrupperinger eller i en plan for at skabe uro i befolkningen imod bolsjevikkerne, ifølge nogle dokumenter i forståelse med tyske og japanske efterretningstjenester. Noether blev dog ikke rehabiliteret efter afsløringerne af Jezjovs uhyrligheder og blev tilsyneladende skudt i september 1941 i det kaos, som opstod ved opløsningen af den fangelejr, han befandt sig i, da tyske tropper rykkede frem.

For dele af den kommunistiske bevægelse var det uforståeligt, at Sovjetunionen accepterede det fascistiske overfald på den vestlige del af Polen d. 1. september 1939 og svarede med besættelsen af den østlige del af Polen (alt i henhold til Polens foreløbige østgrænse fra 1919) og fulgte den op med at genindlemme de ukrainske områder, som Polen havde holdt besat siden 1922. I dag må vi indrømme, at det gav USSR to år mere til at udvikle sig teknologisk og industrielt for at kunne modstå den forventede tyske invasion. En dag vil industri- og militærhistorikere nok finde ud af, om det var klogt eller dumt af den sovjetiske ledelse at undlade alle synlige militære forberedelser imod en eventuel tysk invasion, for at tyskerne ikke skulle føle sig provokeret til angrebskrig mod USSR.

VII. *Forholdet til atombomben:* I princippet var alle kommu-

nister dengang, umiddelbart efter Hiroshima og Nagasaki (i dag vil nogen se anderledes på det), enige i, at Sovjetunionen ikke måtte stå forsvarsløs over for atombombetruslen. Tjekkiet med de store industrielle anlæg, som ikke var ødelagt af krigen, blev som følge heraf afmonteret og godstog med værktøj og maskiner sendt til det nyudviklede atom-kompleks i Rusland. Dette skabte konflikt med tjekiske kommunister. Slánský-processen er et tragisk kapitel ligesom borgerkrigen, kollektiviseringen og krigsforberedelsen. En Sovjetunion med atomvåben holdt dog imperialismens aggressioner i ave og skabte en meget vigtig militær balance mellem Sovjetunionen og USA, som måske reddede millioner af liv (og gennem kaprustning truede milliarder). Sådan set skulle vi i Danmark være taknemmelige for, at Slánský, som valgt generalsekretær for Komunistická strana Československa (KSC), ikke i 1948 fik lov til at bestemme (selv om vi vil insistere på adskillelse af berettiget politisk fordømmelse og utilladelig og afskyelig juridisk forfølgelse).

3. Årene fra 1917 til Stalins død i 1953 var de blodigste år i Europas historie og i perioder de hårdeste i Ruslands historie. Det er, som jeg ser det, ganske naturligt, at Khrusjtjov og mange andre både i Sovjetunionen og i resten af verden (bl.a. fransk og italiensk *eurokommunisme*) begyndte at drømme om en ganske anderledes implementering af socialismen uden al den elendighed, død, kamp og afsavn, folket havde været udsat for f.eks. i Rusland og Kina, og med hurtig økonomisk succes som i »Vesten«.² Sådan som nu vores Pelle Dragsted og Bernie Sanders og mange andre på venstrefløjens tegner et lyserødt billede af det samfund, socialdemokraterne vil have og faktisk har fået i vid udstrækning i vores verdensdel. De har måske alle sammen ret, så længe kapitalens profitter er store nok til at blive delt med befolkningens flertal. Men så længe magten forbliver i kapitalens hænder, skal vi også i Danmark være bekynrede, når vi husker på f.eks. Indonesien, Chile og Iran, blot ved tanken om hvordan højrefløjens vil og kan bruge magten når de føler de skal.

I disse noter har jeg peget på to hovedtræk ved *stalinismen* og Stalins rolle som leder af de sovjetiske kommunister i 30 år: (A) Der var et menneske- og samfundssyn der fortsat måtte begejstre tænksomme mennesker også 70 år efter Stalins død, dog i tilspidsede situationer besudlet og deformeret af en for eftertiden ufattelige råhed. Og (B) der var en dyb forståelse for, at opbygning og udvikling af et humanistisk, demokratisk og socialistisk samfund ikke kan ske alene ud fra lokale hensyn og fagspecialisters kompetencer, men kræver en åndelig ledelse ved en kollektiv intellektuel, der bygger på de samlede erfaringer og kompetencer fra alle hjørner af samfundet. At tilskrive kommunistpartiet i Sovjetunionen denne rolle var måske velbegrundet, men at udviske grænsen mellem et rådgivende organ (et stramt organiseret parti) og de statslige, valgte beslutningsorganer var i bagklogskabens lys utilladeligt.

Jeg vil afslutte med

I. hvad vi vil holde fast ved fra Stalins tid

a. f.eks., med forbehold, partibegrebet i modsætning til den moderne individualisme, men som forudsætning for venstrefløj-

jens autoritet, gennemslagskraft og samfundsændring og som administrativt-demokratisk lag mellem fagviden og praktiske problemer (*case* klima, covid-19, Ukraine-krig);

b. Stalin-tidens sovjetiske menneske-, samfunds- og natursyn, som forbliver vigtigere end udviklingen af den social-økonomiske rigdom;

II. hvad vi på det bestemteste har lært og aldrig vil være med til en anden gang i historiens løb såsom

a. sammenblanding af partisystem og retssystem, *case* Slansky;

b. autokratiske tiltag alene med det argument, at de er oplyste og gennemtænkte;

c. naiv accept af dobbeltstyre gennem sovjetterne og partiet (hhv. valgte repræsentanter og tekniske specialister modsat kommissærer og karrierister i partiet);

d. tro på at teknologi- og videnskabsfremskridt vil løse samfundsproblemer: det er opium for teknokrater;

III. hvor vi stadig er i tvivl, såsom betingelserne for nødvendig råhed, hvis overhovedet.

Noter:

¹ »at vi ordner vores reproduktion [ved kunstig befrugtning af alle kvinder med udvalgte mandlige kim (sperm)], så en betydelig del af den næste generation i sin arvelige fysiske og mentale konstitution kan ligge halvvejs mellem gennemsnittet af den nuværende befolkning og gennemsnittet af vores største nulevende mænd af sind, krop eller 'ånd' (hvad vi nu foretrækker)«. Hermann Joseph Muller, *Out of the Night: A Biologist's View of the Future*, Victor Gollancz Ltd, London 1936, s. 138 og 140, min oversættelse. Bogen er frit tilgængelig på <https://archive.org/details/in.ernet.dli.2015.206938>

² Se hertil Kurt Gossweiler, *Die Taubenfusschronik oder Die Chruschtschowiade 1953-1964*, Das Freie Buch, München 2005, ISBN-13 978-3-00-015517-8 (Gs dagbognotater). Med sit store værk *Großbanken, Industriemonopole und Staat. Ökonomie und Politik des staatsmonopolistischen Kapitalismus in Deutschland 1914-1932*, Berlin 1971; Papyrossa, Köln 2013, ISBN 978-3-89438-519-4 leverede Gossweiler måske den vigtigste forklaring på, hvordan Nazityskland kunne udvikles til et diktatur af de mest skrupelløse dele af finanskapitalen.

Udtalelse:

Nej til prisstigninger på offentlig kollektiv transport Gør regional kollektiv transport gratis for pensionister

Fra 1. januar 2024 stiger billettaksterne på al kollektiv offentlig transport i Danmark med mellem 9-13 %. Det har regeringen besluttet efter indstilling fra Trafikstyrelsen. Den styrelse kan åbenbart ikke siges imod. Stigningen sker på trods af, at politikere fra regeringspartierne i højttidlige taler igen og igen siger, at flere skal over i den kollektive transport af hensyn til klimaet. Men det modsatte vil ske med de bebudede prisstigninger. Og der tages ingen hensyn til os pensionister, der for de flestes vedkommende er helt afhængige af kollektiv transport uden andre transportmuligheder til de daglige aktiviteter. Et 3-måneders pensionistkort til DOT Øst i Hovedstadsområdet stiger f.eks. med over 13 %. Vi må så bare betale, hvad der forlanges.

Det er ikke rimeligt. Vi pensionister, der har bidraget til samfundet igennem et langt liv, kompenseres overhovedet ikke. Vore pensioner stiger ikke tilsvarende de nye priser. De udhules derimod, og vor velfærd forringes igen.

Transportminister Thomas Danielsen fra Venstre er indtil videre helt kold overfor alle indsigelser og protester fra pensionister og alle andre i Danmark. Han henviser bare til en arbejdsgruppe, der vil se på sagen. Transportministeren administrerer kollektiv transport som en business, der ikke må give underskud. Vi har derfor ingen tiltro til, at en arbejdsgruppe kommer os til gode. Det har vi set mange gange før.

Offentlig kollektiv transport skal være et kollektivt velfærdsgode for alle. Ikke cool business, hvor de rejsende betragtes som kunder i butikken, og ikke som passagerer.

Vi opfordrer alle pensionister og alle andre i Danmark til at stå sammen og kræve, at regeringen dropper de bebudede takststigninger på kollektiv transport. Vi kræver også, at kollektiv transport regionalt gøres gratis for pensionister. Pengene dertil kan findes ved at droppe topskattelettelser og ved nedskæring på militær oprustning.

Til regeringen siger vi: Drop takststigningerne på kollektiv transport. Gør regional kollektiv transport gratis for pensionister.

Selvkritik og ikke politisk selvmord

Af Ali Hansen

Forord

Lad os med det samme slå fast, at socialismen og dernæst kommunismen er et humanistisk projekt. Det har aldrig været meningen at lave et manifest om arbejdernes frigørelse fra udnyttelse, udbytning og fremmedgørelse for dernæst med fængsel, tortur og drab at tvinge dem til at acceptere ideerne om deres egen befrielse.

At kæmpe for en socialistisk stat under arbejderens ledelse har ikke noget at gøre med personforfølgelser. Vi kæmper for, at proletariatet får magten og anvender denne magt til at stadfæste sit klasseherredømme. Men dette betyder ikke, at en bande eller et parti skal tyrannisere en hel befolkning. Engels siger: »Vil I vide, hvordan proletariatets diktatur ser ud? Se på Pariser Kommunen! Det var proletariatets diktatur!«

Forbrydelse mod mennesket, uanset grundene hertil, må fordømmes på det kraftigste. Men når det er sagt, skal man huske to ting.

1. Et af de største midler, kapitalismen har mod anti-kapitalistiske kræfter, er fordrejning af sandheden og opfindelse af løgne. Disse elementer bliver dernæst blæst op af bourgeoisiets kommunikationsredskaber over hele verden. Som Chomsky skriver det, er det nemt for kapitalismen at gøre forskellige narrativer til mainstreamsandheder og offentlige diskurser. Dernæst kan hele verdens presse henvise og referere til disse løgne. Men for os, der søger at belyse sandheden, er det ikke nemt at komme med et par citater hist og her. Det er op ad bakke hele vejen igennem.

2. Når det kommer til respekt for demokratiet, er kapitalismens samvittighed sort som kul. For ikke at postulere noget uden bund vil vi blot nævne CIA's medvirken i kuppet i Iran i 1952, i Indonesien i 1965 og i Chile i 1973. Kapitalismen forbeholder sig retten til at anvende alle midler mod de venstreorienterede, herunder kommunisterne, men når de progressive kræfter skal forsvare sig mod disse aggressioner og blodige angreb, bliver de stemplet som terrorister og anti-demokrater!!!

Med disse to punkter in mente skal vi kigge tilbage og analysere vores historie.

Opbygning af socialismen vanskeligere end forventet

Vi må meget gerne være selvkritiske, det er en vigtig del af den marxistiske ideologi, men vi må aldrig hjælpe kapitalismen til at kaste mudder over vores fortid og forfalske vores historie. De socialistiske landes historie er vores historie, både deres sejr og deres nederlag. Det er en del af vores kollektive hukommelse om socialismen, på godt og ondt.

Hegel siger: »Sandheden er helheden.« Dialektikken lærer os, at vi ikke skal trække enkelte begivenheder ud af deres

kontekst og analysere dem løsrevet fra deres historiske sammenhæng. Helheden består af dele og samspil, og delene og samspillet mellem delene skaber helheden. En historisk gennemgang af den realiserede socialisme må således ikke drukne i enkelte begivenheder, men hele tiden kæde dem sammen i store træk.

Socialismen har aldrig haft ro til at udvikle sig. Fra dagen efter Oktoberrevolutionen til Murens fald blev socialismen konstant angrebet af imperialismen. Når nogle mennesker på venstrefløjen hylder socialdemokratiske ideer, glemmer de selvfølgelig at nævne, at hele Skandinavien under de to verdenskrige enten samarbejdede med aggressorerne eller var neutrale. Alene under anden verdenskrig mistede Sovjetunionen 20 millioner, og krigen efterlod tusindvis af sønderbombede byer.

Set med de historiske briller må vi også nu indrømme, at det var vanskeligere at opbygge socialisme end først antaget. Det var også derfor, man kaldte den daværende socialisme »den realiserede socialisme«. Det, der i grove træk var beskrevet i bøgerne, skulle pludseligt implementeres i lande med ret forskellige historiske, kulturelle, geopolitiske, nationale og etniske baggrunde, som var i forskellige faser af den industrielle udvikling. Pludseligt viste det sig, at det ikke var alle mennesker, der var solidariske og villige til at dele. Det viste sig, at nogle af bønderne ville kæmpe for ethvert æg, som skulle gives til fællesskabet. Derfor gik socialismen i forskellige retninger, og man måtte omsadle flere gange undervejs. Klassekampen var langt fra færdig i disse lande, selvom man tilsyneladende havde statslige organer og de politiske magtapparater under kontrol.

Lad os gennemgå nogle af de kontroversielle og vigtigste begivenheder, som fandt sted i Sovjetunionen.

Hvad er vores kilder til ny viden?

Deng Xiaoping kom med en indsigtfuld kommentar om Maos kulturrevolution i et interview med den italienske journalist Oriana Fallaci i 1980:

»Vi vil foretage en objektiv vurdering af formand Maos bidrag og hans fejl. Vi vil bekræfte, at hans bidrag er primære og hans fejl sekundære. Derfor vil vi for altid beholde formand Maos portræt på Den Himmelske Freds Port som et symbol på vores land, og vi vil altid huske ham som grundlæggeren af vores parti og stat... vi vil ikke gøre mod formand Mao, hvad Khrusjtjov gjorde mod Stalin.«

Derfor skal vi behandle vores historie med omhu og omsorg.

Med tiden er der blevet udgivet vigtige dokumenter, omend kun en brøkdel af de eksisterende, fra sovjettiden fra russiske arkiver. Dokumenterne viser tydeligt Khrusjtjovs manipulation og lemfældige omgang med sandheden. Nogle få dage efter Stalins død angreb de samme mennesker, som forguede ham, hans arbejde i partiet og hans engagement i krigen og ødelagde hans eftermæle.

En af de historikere og forskere som fik lov til at kigge og

nærlæse tusindvis af sider, er amerikaneren Grover Furr. Han har også læst dokumenterne fra Leon Trotskys arkiver på Harvard og Hoover Institution. Han har bl.a. skrevet *Khrushchev Lied* og *Yezhov vs. Stalin: The Truth About Mass Repressions and the So-Called »Great Terror« in the USSR*. I disse to bøger gennemgår han dokumenterne, de tilgængelige erindringer og interviews fra de forskellige aktører.

Der er ingen, der kan eller bør forsvare de uhyrligheder, der fandt sted i Sovjetunionen i løbet af masseundertrykkelsen mellem 1937 og 1938. Men det er ikke forsvarligt at beskyldte nogen uden ordentlige beviser. I ovenstående to bøger beviser Grover, at disse mord blev begået af Yezhov. Stalin og hans medtænkere havde nogle ideer om at begrænse partifunktionernes magt over regering og statslige anliggender. De ville have demokratisk valgte repræsentanter fra sovjetter til styrende organer, selv hvis de ikke var medlemmer af partiet. Partifunktionærerne, som levede fedt på deres privileger, satte sig imod disse forandringer.

Yezhov vs. Stalin er den første nøjagtige beretning om den såkaldte »Store Terror« i Sovjetunionen i 1937-1938. Grover Furr viser, at Stalin satte en stopper for denne massive forbrydelse. Men årsagen til, at Yezhov og hans mænd var i stand til at fortsætte med at dræbe mange uskyldige mennesker i mere end et år, svarer Furr også på i en anden bog.

Vi må ikke negligere imperialismens rolle

Vi skal ikke et eneste sekund glemme imperialismens forsøg på at stoppe denne progressive udvikling med alle midler. Historien viser, at kapitalen kan bane vejen for fascismen, når den finder det nødvendigt. Marx anvender ofte »bourgeois-terrorisme« og »bourgeois-diktatur« som synonyme for »bourgeois-styre«.

USA har enten provokeret eller startet henholdsvis Korea-krigen, Vietnam-krigen, Golfkrigen, Kosovo-krigen, krigen i Afghanistan, Irak-krigen, samt krigen i Libyen og Syrien. Mellem 1776 og 2019 foretog USA næsten 400 militære interventioner globalt. USA væltede demokratisk valgte regeringer i

mange udviklingslande i det 20. århundrede og erstattede dem straks med pro-amerikanske marionetregimer. USA's årlige militærbudget udgør 40 procent af verdens samlede militærbudget. USA har omkring 800 oversøiske militærbaser med 173.000 soldater udstationeret i 159 lande.

Vi har nu selv været vidne til, hvor svært socialismen har haft ved at slå rødder i Venezuela. Selv om denne socialisme var inspireret af Trotskys ideer med mange nye og før uafprøvede metoder, ser det ud, som om den er ved at bukke under for imperialismens pres!

Socialisme eller barbari

Oxfam-statistik viser bl.a. Nedenstående:

Verdens rigeste 1% har mere end dobbelt så megen rigdom som 6,9 milliarder mennesker.
Næsten halvdelen af verdens befolkning – 3,4 milliarder mennesker – lever for mindre end 5,5 dollars om dagen.
Hvert år bliver 100 millioner mennesker verden over presset ud i fattigdom, fordi de selv skal betale for sundhedsydelse.
I dag vil 258 millioner børn – 1 ud af 5 – ikke få lov til at gå i skole.
På verdensplan tjener kvinder 24 procent mindre end mænd og ejer 50 procent mindre formue.

Spørgsmålet er, med så meget elendighed og fattigdom i verden, og når imperialismen er så aggressiv og kvæler ethvert forsøg på forandring, har vi andet valg end socialismen?

Som Rosa Luxemburg siger: »Socialisme eller barbari«.

Kilder

Yezhov vs. Stalin: The Truth About Mass Repressions and the So-Called »Great Terror« in the USSR by Grover Furr
Khrushchev Lied by Grover Furr

En af mange bidragydere til *Skub* gennem årene er den svenske fotograf Ian (eller Janne) Matt, som her får det sidste ord:

Når neoliberalismens politik vinder terræn, er vi i gang med en ny kolonialisme, nazisme og fascisme.

Sådan er det i hvert fald i Sverige i dag. Dette store billede har været udstillet i Malmøs Burlöv Center i et år nu, hvor den liberale kapitalistiske højrefløj har overtaget, knust al kultur og alt det smukke i livet.

Janne Matt